6 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2000 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 156 (2124)

Ազգ

Azg
armenian daily

Հայաստանի հարցը Գերմանիայի դեսպանների համաժողովում

Սեպտեմբերի 4-ից Բեռլինում հավաքվել են ԳԴՀ դեսպաններն աշխարհի տարբեր երկրներից ԳԴՀ արտգործնախարար Յոշկա Ֆիշերի հետ քննարկելու տարածաշրջանային սուր խնդիրները, արյունոտ բախումները, հակամարտությունները: ԳԴՀ արտգործնախարարն իր երկրի մի քանի հարյուր դեսպաններից ակնկալում է լսել ուղղակի եւ անմիջական կարծիք իրենց պատասխանատվության շրջաններից: Ըստ լուրերի, քննարկման առանցքին հարց է լինելու կովկասյան տարածաշրջանը, ինչպես նաեւ Հայաստանի եւ Ադրբեջանի եվրախորհրդին անդամակցության հարցը: Հիշեցնենք, որ այսօր, սեպտեմբերի 6-ին, Բրյուսելում քննարկվելու է երկու երկրների՝ Հայաստանի եւ Ադրբեջանի, Եվրոպայի խորհուրդ անդամակցության հարցը: Հայաստանը կողմ է, որ հարցը քննարկվի առանձին-առանձին, որովհետեւ շատ կասկածելի է, թե Ադրբեջանի առաջիկա նախագահական ընտրությունները կընթանան ժողովրդավարական հիմունքներով:

Ան. Հ.

ՔԱՂԱՔԱՇԻՆՈՒԹՅՈՒՆ

Երեւանի երբեմնի գլխավոր հատակագիծը հիմա սոսկ մի մաշված փաստաթուղթ է

Մինչ Ալեքսանդր Թամանյանի ի հայտ գալը Երեւանը գյուղաքաղաք էր: Իսկ հիմա «խեղդվում» է ապօրինի շինարարության ու «ձեռներեցների» ծիրաններում:

ԱՆՈՒՇ ԴՈՎԼԱԹՅԱՆ

Երեւանի գլխավոր ճարտարապետ եւ քաղաքապետի տեղակալ Նարեկ Սարգսյանը երեկ լրատվամիջոցներին ներկայացրեց քաղաքաշինության ներկայումս առավել հրատապ հարցերը: Այդ հարցերի նյութն էին կազմում Երեւանն՝ իր գլխավոր հատակագծով, ապօրինի շինարարության երեւույթը՝ իր «ինչու» եւ «ինչպես»-ներով, վարչական բնույթի խնդիրներ եւ այլն:

Թվարկման հաջորդականությունը պահպանելով՝ նախ ներկայացնենք Նարեկ Սարգսյանի կարծիքը Երեւանի գլխավոր հատակագծի վերաբերյալ: Այսպիսով, քաղաքի ճարտարապետության թիվ 1 պատասխանատուն համարում է, որ 1971-ին հաստատված եւ մինչ օրս վկայակոչվող հատակագիծն այլեւս չի կարող հիմք եւ ուղեցույց հանդիսանալ իրենց աշխատանքներին, քանզի հնացած է: Հատակագծի հաստատմանը հաջորդած ողջ ժամանակահատվածում պետությունը քաղաքաշինական աշխատանքներ ծրագրել եւ իրականացրել է լոկ բնակելի շենքեր, դպրոցներ եւ այլ կառույցներ ունենալու անհրաժեշտությունից ելնելով. հատակագիծը, փաստորեն, հարմարեցվել է անհրաժեշտությանը:

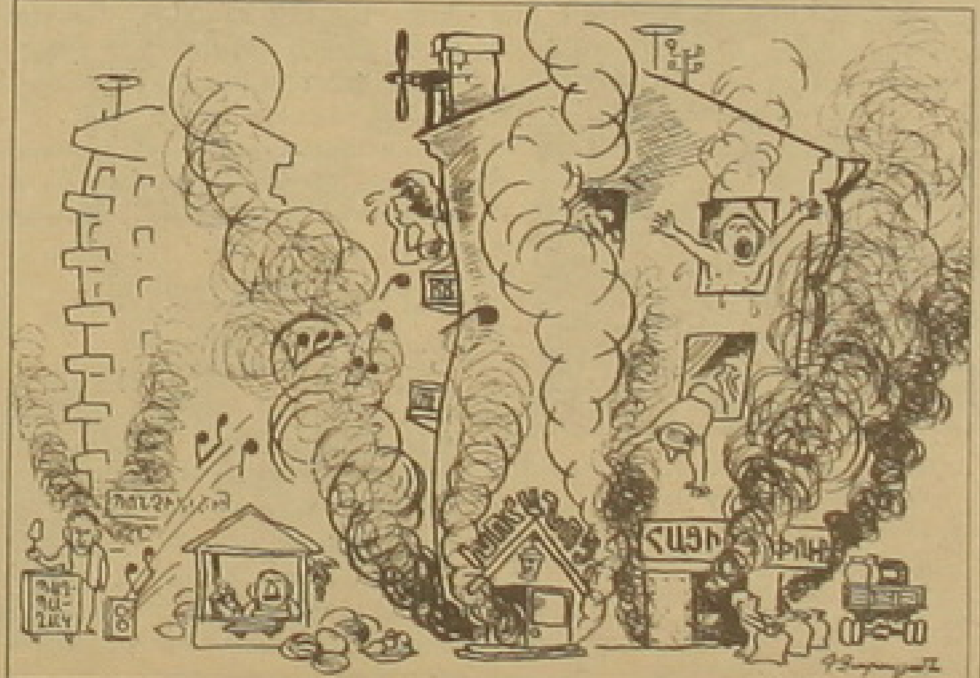

Տես ► էջ 3

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Հալլեում իսկական հայկական օրեր

ԱՆԱՀԻՏ ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ
ՏԻԳՐԱՆ ԱՍԱՏՐՅԱՆ
Հալլե

Սեպտեմբերի 2-ին Հալլե Մորիցբուրգի պետական թանգարանում «Կիլիկիոյ հայոց փրկեալ գանձարանը» ցուցահանդեսի բացման պաշտոնական արարողությունը սկսվեց հանրահայտ «Կիլիկիա» երգի կատարմամբ, որից հետո թանգարանի տնօրեն Կատյա Շնայդերը՝ ողջունելով ներկաներին, հավաստեց, թե բացվող ցուցահանդեսի մտահղացումը Հալլեի Մարտին Լյութերի անվան համալսարանի Յոհաննես Լեփսիուսի արխիվի տնօրեն, պրոֆեսոր Հերման Գոլցինն է: Թանգարանի առաջին մեծ ցուցասրահում 500-ից ավելի օտար եւ հայ հրավիրյալների կողքին իրենց մասնակցությունն էին բերել Ամենայն հայոց կաթողիկոսի ներկայացուցիչ, ԱՄՆ Արեւմտյան թեմի առաջնորդ Վաչե արք. Հովսեփյանը, Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոս Արամ Ա-ն, Գերմանիայի թեմի առաջնորդ Գարեգին արք. Բեկչյանը, Հալլեի քաղաքապետ Ինգրիդ Հոյսլերն, Սաքսոնիա-Անհալթ երկրամասի նախագահ դր. Ռեյնհարդ Հյոփները, Գերմանիայում Հայաստանի դեսպան Աշոտ Ոսկանյանը եւ այլք: «Սա իրապես պատմական պահ է մեր փոքրիկ հայ ժողովրդի համար», ասաց Վաչե սրբազանը, ներկաներին տեղեկացնելով նաեւ, որ Գարեգին վեհափառը վերջին պահին իրեն է վստահել՝ ներկայացնելու Ամենայն հայոց կաթողիկոսին Հալլեի միջոցառումներին: Սրբազանը ընդգծեց, որ հայ ժողովուրդը երկու եղեռն է ապրել՝ մարդկային եւ մշակութային: Կիլիկիոփրկյալ գանձերն այդ մշակույթի մի մասն են:

«Մենք եղեռնից փրկված մարդիկ ենք, ես՝ Կիլիկիո կաթողիկոսս, փրկված ընտանիքի որդի եմ, ինչպես այս դահլիճում նստած շատ հայեր, որոնք եկել են սփյուռքի տարբեր գաղթօջախներից», շարունակեց նախորդ ելույթի թեման Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոս Արամ Ա-ն: Կաթողիկոսը բարձր գնահատելով ցուցահանդեսի կազմակերպիչների նշանակալի աշխատանքը, հատկապես առանձնացրեց պրոֆեսոր Հերման Գոլցին, որի էկումենիկ գործունեությունը նպաստել է ոչ միայն հայ եւ գերմանացի ժողովուրդների բարեկամությանը, այլեւ Հայոց եղեռնի լուսաբանմանը: Ի գնահատական նրա երկարամյա հայանպաստ գործունեության՝ Արամ կաթողիկոսը պրոֆ. Գոլցին շնորհեց Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոսության «Սբ. Մեսրոպ Մաշտոց» շքանշանը: Մեզ տված հարցազրույցում գերմանացի պրոֆեսորն այսպես բնութագրեց այդ պարգեւը. «Սա ինձ դրական իմաստով՝ մեծ զարմանք պատճառեց, որովհետեւ չեմ զգացել, թե այն մարդն եմ, որն արժանի է նման պատվի: Անթիլիասի իմ բարեկամներն ինձ ասացին, որ սա տրվում է նրանց, ովքեր քսան եւ ավելի տարիներ աշխատում են հայագիտության բնագավառում:

Տես ► էջ 8

Մոսկվան համաձայն չէ ռուս-ճապոնական սահմանի փոփոխմանը

ՄՈՍԿՎԱ, 5 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ռուսաստանի նախագահ Վլադիմիր Պուտինին եւ Ճապոնիայի վարչապետ Յոսիրո Մորիին Տոկիոյում ավարտված բանակցություններում այդպես էլ չի հաջողվել կարգավորել Կուրիլյան հարավային չորս կղզիների կարգավիճակի հարցը: Վ. Պուտինը մերժել է ճապոնական կողմի առաջարկը՝ սահմանը վիճելի կղզիներից հյուսիս տեղաշարժելու վերաբերյալ՝ այնտեղ ժամանակավորապես ռուսական կառավարումը պահպանելու պայմանով:

Միաժամանակ, երկու երկրների առաջնորդները մի քանի համաձայնագրեր են ստորագրել տնտեսական եւ դիվանագիտական ոլորտում եւ պայմանավորվել բանակցությունները ուղղել առեւտրական եւ տնտեսական հարցերի քննարկման հունը: Ինչպես նշում է BBC-ն, Ռուսաստանը չպետք է զգալի օգնություն սպասի Ճապոնիայից, քանի դեռ չեն լուծվել բոլոր հակասությունները:

Ռուսաստանի առաջին տիկին Լյուդմիլա Պուտինային նվիրած կիմոնոն էլ չօգնեց ճապոնացիներին:

Ադրբեջանի ԱԳ նախարարը բացառում է ՆԱՏՕ-ի միջամտությունը Ղարաբաղյան կարգավորմանը

ԲԱՔՈՒ, 5 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: ANS լրատվական գործակալության հաղորդման համաձայն, սեպտեմբերի 28-ին ՆԱՏՕ-ի գլխավոր քարտուղար Ջորջ Ռոբերտսոնը պաշտոնական այցով կժամանի Ադրբեջան: Այս առնչությամբ Ադրբեջանի արտգործնախարար Գուլիեւը հայտարարել է, որ բացառում է ՆԱՏՕ-ի միջամտությունը Ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման գործընթացին: «Մենք կողմ ենք հակամարտությունը կարգավորել ԵԱՀԿ շրջանակներում, քանի որ թե Հայաստանը, եւ թե Ադրբեջանը ԵԱՀԿ անդամ են, մինչդեռ ՆԱՏՕ-ի կառուցվածքի մասը չենք: Այս պատճառով ՆԱՏՕ-ի միջամտությունը հակամարտության կարգավորմանը բացառվում է»: Լրագրողի այն հարցին, թե արդյոք Ադրբեջանը չի՞ նախատեսում անդամակցել Հյուսիսատլանտյան դաշինքին, նա պատասխանել է. «Այս մասին խոսելը վաղ է: Մենք համագործակցում ենք ՆԱՏՕ-ի հետ, եւ կարծում եմ, նախ եւ առաջ պետք է ապացուցենք, որ կարող ենք պատշաճ կերպով համագործակցել այս հեղինակավոր կազմակերպության հետ»:

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 27

Արամ Սարգսյան. «99 տոկոսով հակված եմ չհավատալու կազմակերպիչների բացակայության վարկածին»

Տնտեսագիտության ինստիտուտը՝ Միքայել Քոթանյանի անունով

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Երեկվանից ԳԱԱ տնտեսագիտության ինստիտուտը սկսեց կրել այդ հաստատության նախկին տնօրեն, հոկտեմբերի 27-ի ոճրագործության զոհ, ակադեմիկոս Միքայել Քոթանյանի անունը: Անվանակոչության արարողությանը մասնակցում էին գիտնականներ, քաղաքական ու պետական գործիչներ, ակադեմիկոսի մտերիմներն ու հարազատները: Ելույթ ունեցողները դրվագներ էին հիշում Միքայել Քոթանյանի կյանքից, ընդգծում նրա մարդկային եւ մասնագիտական հատկանիշները: Տնտեսագիտության ինստիտուտն ակադեմիկոսի անվամբ անվանակոչելու կապակցությամբ «Ազգի» թղթակցին իր կարծիքը հայտնելով, նախկին վարչապետ Արամ Սարգսյանը նշեց, որ այս քայլը «ժողովրդի երախտագիտության խոսքն է եւ կարծում եմ, որ սփոփում է հարազատներին»:

Արամ Սարգսյանի հետ մեր հարցազրույցի հիմնական թեման վերաբերում էր հոկտեմբերի 27-ի գործի ընթացքին, որտեղ նախկին վարչապետը հանդես է գալիս որպես տուժող կողմ:

Տես ► էջ 2

ՀՀ ԳԱԱ նախագահ Ֆադեյ Սարգսյան, նախկին վարչապետ Արամ Սարգսյան, բանաստեղծուհի Սիլվա Կապուտիկյան

ՈՒՐԱՑԻԿ

Իրավապաշտպան երեք կազմակերպություններ՝ Հայաստանի հելսինկյան կոմիտեն, Մարդու իրավունքների պաշտպանության հայկական կոմիտեն եւ Մախարովի մարդու իրավունքների պաշտպանության կենտրոնը սեպտեմբերի 5-ին համատեղ մամուլի ասուլիսում ներկայացրին Իջեւանի զորամասերից մեկում սպանված զինծառայող Հրաչյա Հակոբյանի վերաբերյալ հարուցված քրեական գործի ողբականը: Հ. Հակոբյանը սպանվել է 99 թ. մայիսի 6-ին դաժան ծեծի հետեւանքով, 4 օր անց նրա դիակը հայտնաբերվել է զորամասի մերձակա ձորում: Սպանության մեջ մեղադրվել են զորամասի սպաներ Հ. Շահինյանը, Ե. Զանվելյանը եւ Ք. Բարեյանը ընդունելով, որ ծեծելով սպանել են Հ. Հակոբյանին: Մոտ մեկ տարի տեւած նախաքննությունից հետո նրանց մեղադրանք է առաջադրվել ՔՕ-ի 99 հոդվածի 6 եւ 7 մասերով, եւ գործը մտել է զինվոր դատարան: Իրավապաշտպանների ասելով, վերջին պահին գործի համար օրջադարձային նշանակություն են ստանում իբրեւ վկա հարցաքննված նույն զորամասի դասալիք Արսեն Մխիթարյանի ցուցմունքները: Հիմք ընդունելով դրանք, քննչական խումբը կալանքից ազատում է նշված երեք սպաներին եւ սպանության մեղադրանքով կալանավորում նույն զորամասի ծառայողներ Հայկ Երիցյանին եւ Արսեն Գրիգորյանին:

Իրավապաշտպանները նշեցին, որ «վկա» Արսեն Մխիթարյանը հրաժարվել ցուցմունքներ է տվել՝ մեկ անգամ հաստատելով Հ. Երիցյանի ու Ա. Գրիգորյանի կողմից սպանություն կատարելը, սակայն զինդատախազության շենքից դուրս գալով հրաժարվում է՝ հայտարարելով, որ հարկադրանքի ազդեցությամբ է այդպես գրել: Այս հանգամանքից ելնելով, մարդու իրավունքների պաշտպանության հայկական կենտրոնի նախագահ Գոհար Գալստյանը լինում է վկայի ծննդավայրում՝ Սիսիանի Արեւաշող գյուղում եւ հանդիպում նրա հետ:

Ասուլիսի ժամանակ Գ. Գալստյանը տեղեկացրեց, որ գյուղապետի ու վկայի ծնողների ներկայությամբ զրուցել է Արսեն Մխիթարյանի հետ, եւ վերջինս խոստովանելով, որ իր նկատմամբ բռնություն կիրառելով են կորզել ցուցմունքները՝ խնդրում է օգնել իրեն դուրս գալու այդ իրավիճակից: Տկն Գալստյանին նույն խնդրանքով դիմում է նաեւ Արսենի մայրը՝ ասելով, որ որդին հոգեկան ծանր վիճակում է հայտնվել իր իսկ զրպարտանքի պատճառով: Գոհար Գալստյանը նշեց, որ Արսեն Մխիթարյանն էությամբ վախկոտ է եւ ենթարկվում է ՀՀ զինդատախազության քննիչ Էլիզբարյանի հարկադրանքին, բայց եւ խնդրում է օգնել իրեն փրկվելու նրանցից: Միանգամայն ճիշտ նկատեց, որ զինդատախազությունը փոխարեն հետաքրքրվելու նրա դասալքության պատճառներով (ծառայությանը մնացել է ընդամենը 15 օր), այդ հանգամանքն օգտագործելով, զինվորական գրքույկն ստանալու գայթակղությունը շահարկելով, ցուցմունքներ է կորզել եւ երկու զինծառայողների ներքաշել սպանության պատմության մեջ:

Ա. Մխիթարյանին զինվորական ոստիկանության ու զինդատախազության ոսնձգություններից պաշտպանելու նպատակով Գոհար Գալստյանը մեկ ամսով ստանձնում է նրա հսկողությունը: Սակայն, օգոստոսի 22-ին քննիչը դատաբժշկական փորձաքննություն անցկացնելու պատրվակով նրան կրկին կանչում է զինդատախազություն, որից հետո, ըստ տկն Գոհարի պատմածի, խլում են իր ձեռքից: Թե որտեղ է հիմա Ա.

Սպանության մեջ մեղադրվողների թիվն ավելանում է, իսկ սպանությունը մնում է չբացահայտված

Իրավապաշտպանները ահազանգում են

Մխիթարյանը՝ ոչ ոք տեղեկություն չունի: Գոհար Գալստյանի տեղեկացվությամբ, այդ դեպքից հետո 2 շաբաթ պահվել է զինդատախազությունում, որտեղից փախուստի է դիմել: Փաստաբան Էդիկ Չինարյանի ասելով, այս քր. գործով 6 քննիչ է փոխվել, ապացույցներ ձեռք բերելու բոլոր հնարավորությունները բաց են թողնվել եւ հայտնի չէ՝ սպանությունը կբացահայտվի՞:

ՊՆ-ի արտակարգ պատահարների նախկին բաժնի պետ Ռուբեն Մարտիրոսյանն այդ ասպարեզում կատարած իր ուսումնասիրություններն ամփոփելով հավելեց. «Դատախազության քննիչների կողմից կատարված հանցագործությունները սահման չունեն: Պետական ոչ մի մարմին չի ասում՝ ինչո՞ւ այդպես: Այս խնդիրը պետական լուծման կարիք ունի»:

Ս. Պ.

Ստորագրվեց ՀՀ եւ ԼՂՀ համագործակցության հուշագիր

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ, 5 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Օրերս ԼՂՀ մայրաքաղաքում ՀՀ վարչապետ Անդրանիկ Մարգարյանի եւ ԼՂՀ վարչապետ Անուշավան Դանիելյանի կողմից ստորագրվել է հուշագիր երկու հանրապետությունների փոխհամագործակցության մասին: Փաստաթղթով նախատեսվում է խորացնել եւ ընդլայնել համագործակցությունը երկու պետությունների կենսագործունեության տարբեր ոլորտներում, ինչպես նաեւ՝ ցույց տրվող օգնությունը հրատապ սոցիալ-տնտեսական հարցերի լուծման գործում:

Առանձնակի ուշադրություն է նվիրվելու ներդրումային քաղաքականությանը, որի համաձայն մեծ արտոնություններ են նախատեսվում ներդրողների համար: Օպտիմալ հարկային ռեժիմի շնորհիվ 2000 թվականի առաջին կիսամյակում ԼՂՀ տնտեսության մեջ ներդրումների ընդհանուր ծավալը, ամբողջությամբ վերցրած, գերազանցել է նախորդ հինգ տարիների կապիտալ ներդրումների ծավալը:

Էներգետիկայի զարգացման հեռանկարային ծրագիրը, որի իրագործումը կսկսվի եկող տարի, նախատեսում է էլեկտրաէներգիայի արտադրությունը հասցնել մինչեւ 500 մլն կիլովատ ժամի, ինչը թույլ կտա արտահանել արտադրանքի մի մասը:

Կառավարությունը սոցիալական ոլորտում նախատեսում է մոտակա երկու տարում բնակչության կենսամակարդակը «անբավարարից» հասցնել մինչեւ «բավարարի»:

Գյուղատնտեսության ոլորտում առաջնային են մնում ոռոգման ցանցերի վերականգնումը եւ կառուցումը, խաղողի այգիների ընդարձակումը եւ գինեգործության զարգացումը:

Երկու հանրապետությունների կառավարությունների ուշադրության կենտրոնում է մնում բնակեցման հարցը: ԼՂՀ կառավարության կողմից մշակված հեռանկարային ծրագրի համաձայն, նախատեսվում է Լեռնային Ղարաբաղի բնակչության թիվը 2010 թվականին հասցնել մինչեւ 300 հազարի:

Ինչպես հայտնեցին ԼՂՀ ԱԳՆ տեղեկատվական եւ վերլուծական վարչությունից, նշելով ստորագրված փաստաթղթի կարեւորությունը, ՀՀ վարչապետ Անդրանիկ Մարգարյանն ընդգծել է, որ կողմերը պետք է գիտակցեն իրենց ստանձնած պարտավորությունների ողջ պատասխանատվությունը: Նա նշել է հուշագրի դրույթների իրագործման հանդեպ պետական խիստ վերահսկողության եւ կատարված աշխատանքի մասին բնակչությանը պարբերաբար իրազեկելու անհրաժեշտությունը:

Ստորագրվել է նաեւ համաձայնագիր՝ ՀՀ եւ ԼՂՀ առողջապահության նախարարությունների փոխհամագործակցության վերաբերյալ:

Կապի սեմինար Կրետեում

Սեպտեմբերի 5-7-ը Հունաստանի Կրետե կղզում տեղի է ունենում Կապի միջազգային ակադեմիայի (ԻՆՖՈԿՈՄ) կազմակերպած սեմինարը՝ «Կապի մակրո եւ միկրոէկոնոմիկա» թեմայով: Ինֆոկոմ սեմինարի նպատակն է տեղեկատվայնացման եւ կապի ոլորտների զարգացումն ու ինտեգրացումը:

Սեմինարին, որ նախատեսված է բարձրաստիճան պաշտոնյաների համար, Հայաստանից մասնակցում է ՀՀ տրանսպորտի եւ կապի նախարար Էդուարդ Մադաթյանը: Նախարարի գլխավորած պատվիրակության կազմում է Կապի միջազգային ակադեմիայի անդամ, տրանսպորտի եւ կապի նախարարության տեղեկատվական, տեխնոլոգիաների եւ ռեսուրսների վարչության պետ Դավիթ Ռոստոմյանը:

ՀՀ ՏՐԱՆՍՊՈՐՏԻ ԵՎ ԿԱՊԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

Այսօր Հայաստան կժամանի Լեհաստանի փոխվարչապետ Յանուշ Ստայնհոֆը

ԵՐԵՎԱՆ, 5 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Սեպտեմբերի 6-ին Հայաստան կժամանի Լեհաստանի Հանրապետության փոխվարչապետ, էկոնոմիկայի նախարար Յանուշ Ստայնհոֆի գլխավորած պատվիրակությունը, որի կազմում են Լեհաստանի տնտեսության տարբեր ոլորտներ ներկայացնող գործարարներ:

Այցի ընթացքներում նախատեսվում է Երեւանում անցկացնել գործարար համաժողով, որը կբացեն Լեհաստանի փոխվարչապետ Յանուշ Ստայնհոֆը եւ ՀՀ արտադրական ենթակառուցվածքների գործունեությունը համակարգող նախարար Դավիթ Զադոյանը: ՀՀ կառավարության Տեղեկատվության եւ հասարակայնության հետ կապերի վարչությունից հայտնեցին, որ նախատեսվում է ԼՀ փոխվարչապետի գլխավորած պատվիրակության հանդիպումը ՀՀ վարչապետ Անդրանիկ Մարգարյանի, ՀՀ արտադրական ենթակառուցվածքների գործունեությունը համակարգող նախարար Դ. Զադոյանի, արդյունաբերության եւ առեւտրի նախարար Կ. Ճշմարիտյանի հետ: Լեհական պատվիրակությունը կայցելի նաեւ Մատենադարան, Մեծ եղեռնի թանգարան եւ հուշահամալիր: Այցի պաշտոնական մասի ավարտին նախատեսվում է մամուլի ասուլիս:

Արամ Սարգսյան. «99 տոկոսով հակված եմ չհավատալու կազմակերպիչների բացակայության վարկածին»

Սկիզբը էջ 1

– Պրն Սարգսյան, կարծես թե Հոկտեմբերի 27-ի գործի դատավարությունը ուշանում է:

– Դա կապված է գործին փաստաբանների ծանոթացման հետ: Գործը 40 հատորից ավելի է եւ լուրջ ծանոթացման կարիք ունի: Ինչ-որ չափով ուշացման մեղավորը զինվորական դատախազությունն է, որը չի հասցնում նախաքննության նյութերը ժամանակին տրամադրել: Բայց անգամ չուշացնելու դեպքում փաստաբաններն ավելի արագ ծանոթանալու հնարավորություն չեն ունենա: Գործնականում յուրաքանչյուր հատորին տրվում է 2 օր: 40 հատորին պետք է տրվի 80 օր:

– Տրված ժամանակը համապատասխանո՞ւմ է ծանոթացմանն անհրաժեշտ ժամանակահատվածին:

– Տրամադրված ժամանակը եւ հատորների քանակն այդ ժամանակահատվածին չեն համապատասխանում:

– Իսկ դուք անձամբ ծանոթանո՞ւմ եք նյութերին, ունե՞ք ինչ-որ նախնական եզրակացություններ:

– Գործի ընթացքին հետեւել եմ վարչապետ աշխատած ժամանակ, բայց ոչ ամբողջ խորությամբ: Ծանոթացել եմ եղած վարկածների հերքման եւ չհերքելու համար բերված փաստարկներին, իսկ այժմ՝ այն հիմնական կետերին, որոնցում կան կասկածելի մասեր:

– Կա՞ն վարկածներ, որ առավել հավանական են թվում:

– Ցավոք տրտի այս ժամանակահատվածի քննությունը որեւէ վարկած չի հերքել:

– Ձեզ բավարարո՞ւմ է գործի ընթացքը:

– Մինչեւ այժմ զինվորական դատախազության կողմից՝ ոչ: Այս փուլում, որ աշխատում են փաստաբանները՝ այո, բավարարում է:

– Մասնավորապես ի՞նչը նկատի ունեք:

– Ես իրավաբան չեմ, եւ փաստաբանները, որ ստրտում են գործը, կարողանում են նկատել այն տեղերը, որտեղ կան վրիպումներ եւ որոնք կարդացել եմ, բայց չեմ նկատել:

– Արդյոք փաստաբանական խումբը բավարա՞ր է Ձեր շահերը պաշտպանելու համար:

– Իմ կարծիքով, ցանկանում եմ մենք դա, թե՝ ոչ, գործը քաղաքական է եւ ավելի շատ քաղաքական հենարանի օգնություն անհրաժեշտ կլինի: Իսկ փաստաբաններն իրենք (Տիգրան Ջանոյանը եւ այլք) դիմել են տարբեր փաստաբանական ծառայությունների, որոնց հետ ես էլ եմ զրուցել եւ պայմանավորվել նրանց Հայաստանում լինելու ծախսերը հոգալ: Դրանք լուրջ փաստաբանական խմբեր են, միջազգային ճանաչում ունեցող, որոնք կմասնակցեն դատավարությանը:

– Իր վերջին հարցազրույցում Գագիկ Ջհանգիրյանն այն եզրակացության է եկել, որ ոճրագործություն իրականացնողներն իրենք նաեւ կազմակերպիչներն են: Այսինքն՝ նա փոխել է իր նախնական տեսակետն առ այն, որ հանցագործությունն իրականացնողների թիկունքին կազմակերպիչներ կան:

– Դա վարկածներից մեկն է, որը ես հավանական եմ համարում 1 տոկոսով: 99 տոկոսով հակված եմ չհավատալու այդ վարկածին, եւ դատարանում փաստաբանները դա կապացուցեն: Տուժողների շահերը պաշտպանող փաստաբանների նպատակը հիմնականում ոչ թե կոնկրետ մարդկանց բացահայտելն է, այլ ցույց տալ, որ սա հայոց պետականության դեմ ուղղված քայլ էր՝ լավ մտածված եւ կազմակերպված: Ես դրանում համոզված եմ:

– Հնարավոր համարո՞ւմ եք, որ դատն անընդհատ կամ երկար ժամանակով ձգձգվի:

– Ինձ այժմ ոչինչ չի զարմացնում: Ես կարծում եմ, որ դա հնարավոր է: Նկատի ունենալով տուժողների եւ հարցաքննություն ենթակա վկաների թիվը, գործը վարողների մեծամտությունն ու ամբիցիոզ լինելը, հնարավոր է դատավարությունը տանել որոշակի շրջանի: Սակայն փաստաբանական խմբի հիմնական նպատակը շրջանից զերծ մնալն է:

– Եվ վերջին հարցը: Ինչպե՞ս եք գնահատում ներկա կառավարությանն ու վարչապետին, ի՞նչ կարծիքի եք խորհրդարանում ընթացող վերադասավորումների մասին, որտեղ կառավարությունն ինքն է իր համար մեծամասնություն ձեւավորում:

– Իմ մոտեցումները բացարձակ տարբեր էին: Ես գաղափարին էի հետեւում եւ քաղաքական մարդ չեմ: Բոլոր կուսակցություններին ընդունում եմ հավասարաչափ եւ նրանց հետ երբեք առեւտուր չեմ արել: Չեմ կարծում նաեւ, որ այժմ առեւտուր է արվում: Ուղղակի կան որոշակի ուղղություններ պետության տնտեսական իրավիճակի վերաբերյալ: Ցանկացած վարչապետ ընտրում է իրեն հոգեհարազատ ուղղությունը ու դրան հասնելու համար բանակցում քաղաքական ուժերի հետ:

Ես չեմ ցանկանում քննադատել այսօրվա կառավարությունից: Գեղեցիկ բան չէ ասել, թե ես ավելի լավն էի կամ ինձնից հետո եկածը՝ ավելի վատը: Երբեւիցե չեմ լսել, որ ասեն, թե ինձնից հետո եկածն ավելի լավն է: Անդրանիկ Մարգարյանն իմ ընկերն է: Կարծում եմ, որ ազգին նվիրյալ մարդ է եւ ազգին վնասող քայլ չի կատարի:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության 10 տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Ֆաքս 562863, AT&T (3742) 151065,
e-mail: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ /հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ /հեռ. 529221
Տնօրեն
ՀՐԱՅՐ ԶՕՐԵԱՆ /հեռ. 529353
Համակարգչային ծառայություն /562941
Apple Macintosh
համակարգչային շարվածքը
«Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նյութերը չեն գրախոսվում ու չեն վերադարձվում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ

ընթացիկ

Երեւանում Գրիգոր Հարությունյանի անվան փողոց չի լինելու

Մտորումներ Հայաստանի նախկին ղեկավարի հոբելյանի նախօրեին

Երեւանի քաղաքապետարանին առընթեր անվանակոչման հանձնաժողովը որոշում է կայացրել մերժել ՀԿԿ կենտկոմի 1937-53 թթ. առաջին քարտուղար Գրիգոր Արությունովի (Հարությունյան) (1900-57) անվամբ մայրաքաղաքում փողոց կամ հրապարակ կոչելու առաջարկությունը: Ստալինյան բռնությունները կապված են նաեւ Գրիգոր Հարությունյանի անվան հետ, ուստի աննպատակահարմար համարել նման անվանակոչումը, նշված է հանձնաժողովի որոշման մեջ, որի օգտին քվեարկել է 13-ը, դեմ՝ 11, ձեռնպահ են մնացել 2 հոգի:

Այդ մասին մեզ հայտնեց հանձնաժողովի անդամ, ՀՀ հասարակական եւ քաղաքական կազմակերպությունների փաստաթղթերի պետական կենտրոնական արխիվի փոխտնօրեն Ամատունի Վիրաբյանը: Նոյեմբերի 7-ին լրանում է խորհրդային Հայաստանի ղեկավարի ծննդյան 100-ամյակը, եւ այդ հոբելյանի առթիվ նախապատրաստվում է կառավարական որոշում: Գոյություն ունեցող կարգի համաձայն, ՀՀ կառավարության եւ վարչապետի որոշումները պիտի նախապես քննության առնվեն շահագրգռված հաստատություններում: Գրիգոր Հարությունյանին վերաբերող որոշման նախագիծը պարունակում էր գիտաժողով գումարելու, Երեւանում փողոց եւ Ջերմուկի առողջարաններից (Գրիգոր Հարությունյանին է պատկանում «Ջերմուկ» հանքային ջրերի բուժիչ հատկությունները օգտագործելու եւ առողջարաններ հիմնելու գաղափարը) մեկն անվանակոչելու, կրթաթոշակ սահմանելու կետերը:

Ինչպես նշեց Ամատունի Վիրաբյանը, որն ավարտում է Հայաստանի խորհրդային շրջանին վերաբերող իր դոկտորական թեզը, Գրիգոր Հարությունյանը նախագահել է տխրահռչակ «եռյակը», որի կազմում են եղել Հայկական ԽՍՀ ներքին գործերի ժողկոմ Վիկտոր Խվորոստյանն ու ՀԽՍՀ դատախազ Արամ Հարությունյանը:

Գրիգոր Հարությունյանը գլխավորել է ՀԿԿ կենտկոմը 1937 թ. սեպտեմբերին: Այդ թվականին հանրապետությունում ձերբակալվել է 4,5 հազար մարդ, ընդ որում 2,5 հազարը՝ հոկտեմբեր-դեկտեմբեր ամիսներին: 1938 թ. Հայաստանում գնդակահարվել է 1490 մարդ, որոնցից միայն 189-ը ԽՍՀՄ Գերագույն դատարանի զինվորական գործերով դատական կոլեգիայի երեւանյան արտագնա նիստի որոշմամբ, իսկ մնացածն այդ «եռյակի» որոշմամբ, փաստեց գիտնականը: Պահպանվել են փաստաթղթերը, որոնց տակ կա Գրիգոր Հարությունյանի ստորագրությունը, ասաց նա: Այդ բռնությունների անմեղ զոհերի թվում են Հայկոմկուսի անվանի գործիչներ Գեւորգ Հանեսօղլյանը, Գարեգին Եսայանը, Դանուշ Շահվերդյանը, Միքայել Ենգիբարյանը, Պետիկ Թորոսյանը, Ալեքսանդր Շահսուվարյանը, Լեւոն Արիսյանը, Աբրահամ Գուլոյանը, Մուշեղ Դանիելյանը, տասնյակ ժողկոմներ, շրջանների կուսակցական ու խորհրդային ղեկավար աշխատողներ:

Տարիներ անց Գրիգոր Հարությունյանը խոստովանել է մտերիմ շրջապատում, որ չճանաչելով ոչ մի հանրապետությունում, ստորագրել է գնդակահարման ենթակա՝ ՆԳԺԿ-ի ներկայացրած ցուցակները: Հետաքրքրական է, որ Գրիգոր Հարությունյանի հարազատ եղբայրն ու աներձագը եւս եղել են գնդակահարվածների թվում:

Ահա այս հանգամանքները հաշվի առնելով է, որ անվանակոչման հանձնաժողովը, որի նախագահն է ազգային գրադարանի նախկին տնօրեն, Մաշտոցյան Մատենադարանի բաժնի վարիչ Գեւորգ Տեր-Վարդանյանը, կայացրել է իր բացասական որոշումը:

Այնուհանդերձ, Գրիգոր Հարությունյանի հոբելյանը կնշվի եւ պետք է նշվի, ինչպես պետք է նշվի ցանկացած տարելից կամ հոբելյան, որը վերաբերում է մեր ժողովրդի պատմությանը: Գրիգոր Հարությունյանն ավարտվող դարի ընթացքում Հայաստանի «ամենաերկարաժամկետ» ղեկավարն էր եւ, մեր կարծիքով, անհրաժեշտ է օգտագործել այս առիթը նախ իր գործունեության «բալանսը» ճշտելու, լուսավորն ու մութը զատելու, սպիտակն ու սեւը հստակեցնելու: Այստեղ առաջնային, ընդ որում ճշմարիտ, ոչ կոնյունկտուրային խոսք պիտի ասեն պատմաբանները, հրապարակ հանելով փաստաթղթեր, վկայություններ: Ժամանակն է ազատվել այն մեր սովորությունից, երբ անցյալ քաղաքական գործիչներին գնահատելիս օգտագործում ենք միայն ծայրահեղական (դրական կամ բացասական) որակումները: Ժամանակակիցներս պիտի իմանանք մեր երկրի, ժողովրդի անցյալի դեմքերին: Ասածս վերաբերում է ոչ միայն Գրիգոր Հարությունյանին: Հապա փորձենք հետաքրքրվել այսօրվա երիտասարդներից, ինչ գիտեն Սերգեյ Կորխմազյանի, Վիկտոր Խվորոստյանի, Ամատունու, Խորեն Գրիգորյանի, Ակոպովի, Պողոսովի մասին: Սխալված չենք լինի, եթե պնդենք, որ այսօրվա դժվարությունների ու հոգսերի մեջ մարդիկ չեն հիշում իրենց պատմությունը: Բնավ, պետք չէ գովել կամ փնովել այդ մարդկանց, պետք չէ լինել նրանց փաստաբանը կամ, ընդհակառակը, քննադատը: Բնավ, ոչ ոք մեզ չի տվել իրավունք սրբագրել պատմությունը՝ քողարկելով չարն ու ուռճացնելով բարին եւ վեհը:

Ուստի պիտի առաջարկել ականատեսներին, պատմաբաններին օգտագործել Հայաստանի նախկին ղեկավարների հոբելյանը մեր ոչ հեռու անցյալը կրկին վերլուծելու, գնահատելու, իմաստավորելու համար: Ի դեպ, այս գործում մեծ քայլ է կատարել պատմաբան, հետազոտող գնդապետ Արմենակ Մանուկյանը (նա ՀՀ ազգային անվտանգության նախարարության հասարակական կապերի եւ լրատվության ծառայության պետն է)՝ վերջերս հրատարակելով «Քաղաքական բռնաճնշումները Հայաստանում 1920-53 թթ.» գիրքը:

Այս առաջարկը վերաբերում է ոչ միայն ստալինյան բռնությունների ժամանակաշրջանին, այլեւ խորհրդային Հայաստանի ողջ պատմությանը եւ նրա դերակատարներին: Հիշենք, որ եկող տարի լրանում է Աղասի Խանջյանի (ՀԿԿ կենտկոմի առաջին քարտուղար՝ 1930-36 թթ.) 100-ամյակը, 2002 թ.՝ Կարեն Դեմիրճյանի 70-ամյակը, մեկ տարի հետո՝ ՀԽՍՀ նախարարների խորհրդի 1952-66 թթ. նախագահ եւ ՀԿԿ կենտկոմի 1966-74 թթ. առաջին քարտուղար Անտոն Քոչինյանի 90-ամյակը...

ՏԻԳՐԱՆ ԼԻԼՈՅԱՆ

ԴԱՏԱԿԱՆ

Ալավերդու գարեջրի գործարանն ընդդեմ «Հյուսիսային էլեկտրացանցի»

Սեպտեմբերի 4-ին Շիրակի մարզի առաջին ատյանի դատարանը սկսեց քննել տնտեսական բնույթով սկզբունքային հետաքրքրություն ներկայացնող դատական մի հայց, որ «Ալավերդու գարեջուր» ԲԲ ընկերությունը հարուցել է ընդդեմ «Հյուսիսային էլեկտրացանց» պետական ՓԲԸ-ի (կենտրոնը՝ Գյումրի) եւ նրա «Թումանյան» մասնաճյուղի: Մարզային դատարանի նախագահ Էդուարդ Մանուկյանի վարած դատական նիստում ընկերության խորհրդի նախագահ Հակոբ Ճարոյանի ներկայացրած հայցի էությունը, հիմնական գծերով, հետեւյալն է: Մինչեւ 1994 թ. շահագործված Ալավերդու գարեջրի եւ ոչ ալկոհոլային խմիչքների գործարանի իրավահաջորդը հանդիսացող «Ալավերդու գարեջուր» ԲԲԸ-ում այս տարվա սկզբից նախապատրաստական աշխատանք էր տարվում արտադրությունը վերագործարկելու եւ մարտ-ապրիլ ամիսներից արտադրանք թողարկելու համար, ընդսմին աշխատանքով ապահովելով առնվազն 60 մարդու: Սակայն դա մինչեւ այժմ հնարավոր չի եղել, քանի որ պատասխանող կողմն իրենց հետ պայմանագիր չի կնքել եւ էլեկտրաէներգիա չի մատակարարել՝ դա պատճառաբանելով ձեռնարկության ունեցած (իրավանախորդից անցած) եւ Լոռու մարզային դատարանի 1999 թ. հոկտեմբերի 14-ի վճռով դատական կարգով ճանաչված 2 մլն 633 հազար դրամ պարտքով:

Հարցի լուծման համար ընկերությունը մարտից սկսած ներկայացրել է երկկողմ պայմանագիր իր առաջարկած նախ մեկ, ապա եւ երկրորդ տարբերակն ու պարտքի մարման ժամանակացույց, բայց համաձայնությունն այդպես էլ չի կայացել: Ընկերությունն իր բիզնես-պլանի հիման վրա հաշվարկել է, որ էլեկտրաէներգիա չունենալու եւ չաշխատելու պատճառով միայն մարտ-ապրիլին իրենց պատճառվել է 1 մլն 250 հազար դրամի վնաս: Ուստի ապրիլին ներկայացված դատական հայցով խնդրել է «Հյուսիսային էլեկտրացանց» ՊՓԲԸ-ից հօգուտ ընկերության բռնագանձել այդ գումարը, ինչպես նաեւ ՀՀ «Քաղաքացիական օրենսգրքի» հոդված 442-ի համաձայն պարտադրել, որ ՊՓԲԸ-ն ընկերության հետ պայմանագիր կնքի եւ նրան ապահովի էլեկտրաէներգիայով:

Պատասխանող կողմի ներկայացուցիչը՝ «Հյուսիսային էլեկտրացանց» ՊՓԲԸ-ի իրավաբանական բաժնի պետ Սամվել Եղիազարյանը, հայցապահանջը չընդունեց՝ պատճառաբանելով, որ նախ հայցադիմումում նշված նյութական վնասը համապատասխան փաստաթղթերով հիմնավորված չէ: Իսկ ընկերության առաջարկած պայմանագիրը չի համապատասխանում ՀՀ էներգետիկայի հանձնաժողովի հաստատած օրինակելի պայմանագրի բովանդակությանը, ուստի իրենց կողմից չի կարող ընդունվել: Ըստ պատասխանող կողմի հայտարարության, վերջինս է հարցի լուծման հիմնական խոչընդոտը, եւ այն վերացնելու դեպքում իրենք պատրաստ են պայմանագիր կնքել ու ընկերությանն էլեկտրաէներգիա մատակարարել, ինչն էլ նրան առաջարկել են: Իսկ ըստ հայցվոր կողմի, էներգետիկ հանձնաժողովի հաստատած օրինակելի պայմանագիրը, առավել եւս էլեկտրացանցի կողմից առաջարկվող տարբերակը միակողմանի են եւ հաշվի չեն առնում սպառողի շահերը:

Նկատի ունենալով, որ ՀՀ վճռաբեկ դատարանն առաջիկայում քննելու է ընկերության բողոքն իրեն վերագրված պարտքի հարցով, Շիրակի մարզային դատարանում լսվող հետագա քննությունը կողմերի փոխադարձ համաձայնությամբ հետաձգվեց մինչեւ այդ հարցի լուծումը:

ԳԵՂԱՄ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

ՀՄՀ-ի նորընծա ուսանողները երդվեցին

Սեպտեմբերի 5-ին Խաչատուր Աբովյանի անվան տուն-թանգարանում տեղի ունեցավ երդման արարողություն, որին մասնակցում էին այս տարի լուսավորչի անունը կրող պետական համալսարանն ընդունված ուսանողները:

Որպես ուղեցույց առաջին խոսքը տվեց Արարատյան հայրապետական թեմի առաջնորդական փոխանորդի տեղակալ Տեր Հակոբ քահանա Խաչատրյանին, որն էլ իր օրհնանքի խոսքը հղեց ողջ ուսանողությանը եւ նրանց հետ միասին աղոթեց «Հայր մերը», որպեսզի ողջ ուսումնառության շրջանը աստվածահաճո լինի:

Ապա ջերմ մաղթանքով հանդես եկավ ՀՄՀ-ի ռեկտոր Ս. Դավթյանը: Նա խոսեց Խ. Աբովյանի անգնահատելի ավանդի մասին՝ ուսանողությանը մաղթելով ուսումնառության անմոռաց հինգ տարիներ: Այս հանդիսավոր նվիրական պահին երդման խոսք էր ասում գրեթե յուրաքանչյուր ուսանող, նրանք զինվորագրվում էին այն մեծ բանակին, որի առաջին հերոսը եղել է Մեսրոպ Մաշտոցը: Առաջին կուրսեցիները երդվեցին բարձր պահել համալսարանի պատիվը եւ նոր սերնդի երթը պսակել հաջողությամբ:

Տոն է: Երիտասարդները թեւակոխում են իրենց կյանքի ամենագեղեցիկ ժամանակաշրջանը՝ հուսալով ու հավատալով վաղվա օրվան:

ԽՈՐԵՆՅԱՆ ԼԻԱՆԱ
ՀՄՀ կուլտուրայի ֆակուլտետի հեռուստալրագրության բաժնի IV կուրսի ուսանողուհի

Երեւանի երբեմնի գլխավոր հատակագիծը հիմա սոսկ մի մաշված փաստաթուղթ է

Սկիզբը էջ 1

Ներկայումս շինարարական աշխատանքները քաղաքում իրականացվում են, ըստ էության, հատակագծի բացակայությամբ, քանի որ նոր փաստաթուղթ առայժմ մշակված չէ: «Այսպիսի պայմաններում պետք էր խուսափել նախեւառաջ այն վտանգից, որ 1 անձը ձեռք չբերի իրավունք մի ողջ քաղաքի ճակատագիրը վճռելու, իսկ այդպիսի նախադեպ, ցավոք, ունեցել ենք», ասաց Նարեկ Սարգսյանը: Նրա նախաձեռնությամբ ստեղծվեց եւ այժմ էլ հաջողությամբ գործում է Երեւանի քաղաքաշինական խորհուրդը, ուր որոշումները համատեղ են ընդունվում:

Սակայն բարդություններն ու քաոսը, այնուամենայնիվ, առկա են: Քաղաքի կառուցապատմանն առնչվող հարցերում իրավասությունների իսկական խառնաշփոթ է տիրում հիմնարկությունների միջեւ: Այդ քաոսի եւ օրենսդրական անկատարության թեման, գլխավոր ճարտարապետի խոսքերով, սերտորեն կապակցվում է քաղաքում լայնորեն ծավալված ապօրինի շինարարության երեւույթին: «Հողատարածություն ձեռք բերած եւ կառուցապատելու ցանկություն ունեցող քաղաքացու համար վարչական այնպիսի մի ոդիսական է սկսվում, որ շատերը ետ են կանգնում իրենց սկզբնական գաղափարից, շատերն էլ ընտրում ապօրինի շինարարության ճանապարհը», ասաց նա: Այնուհետեւ եզրակացրեց. «Չեմ կարծում, թե մեր քաղաքացիների երազանքն է՝ անպայման ապօրինի ճանապարհով կառուցել: Պարզապես մարդկանց անուղղակիորեն ստիպում են զարտուղի եղանակների դիմել»: Ըստ գլխավոր ճարտարապետի՝ կառուցապատման թույլտվություն ստանալու մեխանիզմն անհրաժեշտ է պարզեցնել, այլապես ապօրինի շինարարության երեւույթից երբեք չենք ազատվի: Նախեւառաջ, ըստ նրա, հարկավոր է պարզել, թե ինչո՞ւ են այդ թվով նախարարություններ, վարչություններ, ծառայություններ ներգրավված կառուցապատման թույլտվություն ստանալու գործընթացում. «Բոլորը, ով կապ ունի եւ կապ չունի այդ գործի հետ, պիտի իրենց գրավոր համաձայնությունը տան քաղաքացուն: Մինչդեռ հարցը վերաբերում է, ի վերջո, միայն քաղաքապետարանին»:

Ճարտարապետը բերահավատությամբ գնահատեց նաեւ ապօրինի շինարարության դեմ պայքարի նպատակով 2 տարի առաջ ստեղծված քաղաքաշինության պետական տեսչության աշխատանքը: Տեսչությունն, ի դեպ, արդեն մերժել է գլխավոր ճարտարապետի առաջարկը՝ հողահատկացումների գործը միայն քաղաքապետարանի իրավասության ներքո թողնել:

Գլխավոր ճարտարապետին հատկապես մտահոգում են այն բարդությունները, որոնք այսօրինակ քաոսը կարող է հարուցել քրիստոնեության պետականորեն ընդունման 1700-ամյակին նախորդող միջոցառումներում: Վերոհիշյալ միջոցառումներում, ինչպես հայտնի է, մեծ մասնակցություն ունեն նաեւ օտարերկրյա, սփյուռքահայ ներդնողները, որոնք արդեն հասցրել են բողոքել անտեղի խոչընդոտների կապակցությամբ: Երկրի նախագահը համապատասխան հանձնարարականով արդեն արձագանքել է այս հարցին՝ հօգուտ բողոքողների:

Վերադառնալով քաղաքաշինության խնդիրներին՝ հիշեցնենք, որ վերջերս ճարտարապետների (եւ ոչ միայն) բուռն քննարկումների առարկան են դարձել Հյուսիսային եւ Գլխավոր պողոտաների շինարարության ծրագրերը: Նարեկ Սարգսյանը դրանց եւս անդրադարձավ. առաջին ծրագրին՝ մեծ հավանությամբ, երկրորդին՝ որոշակի վերապահումով: Ի դեպ, «Ազգի» տեղեկությունների համաձայն, այս շինարարության եւ բազմաթիվ այլ բարեկարգման աշխատանքների հովանավորն է (շուրջ 15 մլն դոլարի ներդրումով) ամերիկահայ մեծահարուստ բարերար Քըրք Քըրքորյանը: Թեպետ պաշտոնական մակարդակով այս մասին գերադասում են առայժմ չխոսել...

Անզեն աչքով դիտելիս էլ պարզ է, որ Երեւանն ավելի քան ծանրաբեռնված է սրճարաններով, բենզալցակայաններով, խաղասրահներով, ավտոմեքենաների լվացման կետերով ու այլնով: Այսօրինակ ծանրաբեռնվածությունն, ըստ գլխավոր ճարտարապետի, բազմապատկվելու վտանգավոր միտում ունի, քանի որ քաղաքում պետական «օբյեկտ» ունենալու համար ջանք ու եռանդ չեն խնայում ոչ միայն քաղաքային ձեռներեցները, այլեւ... մարզային մեծ ու փոքր չինովնիկները: «Մարզերում կենսամակարդակն ավելի ցածր է, բնակչությունը սոցիալապես ավելի անպաշտպան, եւ մարզային պաշտոնյաները, երեւում է, մեծ եկամուտներ են փնտրում Երեւանում, նրանցից յուրաքանչյուրն այստեղ իր «օբյեկտն» է կառուցում: Ընդ որում շինարարություն են ծավալում մեծ խախտումներով, հաշվի չառնելով մեր նախազգուշացումները՝ որտեղ կարելի է կառուցել, որտեղ՝ ոչ», պատմեց Երեւանի գլխավոր ճարտարապետը: Նրա կարծիքով՝ Երեւանը պիտի հեռու պահվի նման լրացուցիչ բեռից, քաղաքի «դեմքը» չպիտի կորսվի:

ԱԶԳ

Խաղաղություն

Ղարաբաղյան եւ մերձդնեստրյան հակամարտությունների խաղաղ կարգավորման համար առաջարկվում է միեւնույն բանաձեւը՝ «Ընդհանուր պետություն»

Նախկին խորհրդային բոլոր 15 հանրապետություններն անկախություն հռչակելով ընդունեցին կառավարման նախագահական տարբերակ, ընդ որում բոլոր 15 հանրապետություններում ընդունված սահմանադրությունները երկրի նախագահներին ամենալայն լիազորություններ են տալիս՝ ցանկացած ժամանակ լուծարել խորհրդարանը, պաշտոնանկ անել վարչապետին, նշանակել նոր վարչապետ: Եվ ահա նման պայմաններում Մոլդովան հանկարծ որոշում է ընդունում, ընդ որում նախագահ Պետր Լուչինսկու աջակցությամբ, երկրում փոխել կառավարման նախագահական տարբերակը եւ դառնալ խորհրդարանական հանրապետություն: Ինչո՞ւ, ի՞նչ պատճառով, կա՞ն այդ որոշման քաղաքական դրդապատճառներ: Ինչո՞ւ հենց Մոլդովան, չէ՞ որ արեւելաեվրոպական այս պետությունը, երբ համեմատում ենք նախկին խորհրդային այլ հանրապետությունների հետ, համեմատաբար ժողովրդավարական է՝ նախագահ-վարչապետ-ԱԺ ինստիտուտները փոխհավասարակշռված են: Այս հարցերի պատասխանը կփորձենք տալ ամենավերջում:

Երկու օր առաջ ոչ մի երկրի կողմից չճանաչված Մերձդնեստրի Մոլդովական Հանրապետությունը նշեց անկախության 10-րդ տարեդարձը: Իմիջիայլոց նշենք, որ Մերձդնեստրի Մոլդովական Հանրապետության (ՄԴՄՀ) եւ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության (ԼՂՀ) իշխանական շրջանակները պահպանում են ակտիվ շփումներ՝ նախագահներ ընտրվելիս, նոր խորհրդարան ձեւավորելիս միմյանց շնորհավորում են, փոխադարձաբար դիտորդներ են ուղարկում ընտրությունների ընթացքին հետեւելու: Ինչպես ասում են՝ ՄԴՄՀ-ն եւ ԼՂՀ-ն «մի տնից չեն, մի հալի են»: Մերձդնեստրյան հակամարտությանը, բանակցությունների խաղաղ գործընթացին չենք անդրադառնա, սակայն պետք է նշենք, որ արցախյան խնդրի հետ մի շարք նմանություններ ունեն: Ե՛վ Ղարաբաղը, ե՛ւ Մերձդնեստրը համապատասխանաբար Ադրբեջանին եւ Մոլդովային են միացվել բռնակալ Ստալինի նախաձեռնությամբ (1921 թ. եւ 1940 թ.), երկու դեպքում էլ պատերազմում «փոքրը» հաղթել է «ուժեղին», երկուսն էլ բնակչությամբ միատարր են, երկուսն էլ «դե ֆակտո» անկախ են, բայց չեն ճանաչվել եւ այլն: Եվ ամենակարեւորը՝ ղարաբաղյան եւ մերձդնեստրյան հակամարտության խաղաղ կարգավորման համար առաջարկվում է միեւնույն տարբերակը՝ «Ընդհանուր պետություն» բանաձեւով:

Մերձդնեստրյան խնդրի խաղաղ կարգավորման համար առաջարկվել են մի շարք տարբերակներ, որոնք ընդունելի են եղել մի կողմի, անընդունելի՝ մյուս կողմի համար: Նշենք դրանցից մի քանիսը. 1) Մերձդնեստրն ամենալայն ինքնավարության կարգավիճակով թողնել Մոլդովայի կազմում: Սկզբնական շրջանում այս տարբերակն էր պնդում պաշտոնական Քիշնեւը, որին, բնականաբար, կտրականապես դեմ էր Տիրասպոլը, 2) Մերձդնեստրին տալ անկախություն. սա ամենաընդունելին էր Տիրասպոլի, ամենաանընդունելին՝ Քիշնեւի համար, 3) Մերձդնեստրը միանում է Ռուսաստանին, որի հետ ընդհանուր սահմաններ չունի, կամ Ուկրաինային: Սա եւս անիրագործելի է, որովհետեւ, ինչպես Մերձդնեստրին անկախություն տալու դեպքում, դեմ են Քիշնեւը, Արեւմուտքը, քանզի երկու դեպքում էլ առաջանում են բաժանարար գծեր: Պիտի նաեւ հաշվի առնել, որ համաշխարհային հանրությունն անընդունելի է համարում 1975 թ. հելսինկյան ակտի՝ «ազգերի ինքնորոշման» դրույթը, 4) ստատուս քվոյի պահպանում, ասել է թե՝ հակամարտության սառեցում: Երկու կողմերի համար էլ անընդունելի է, որը նշանակում է մեկուսացում, օտարերկրյա ներդրումների բացառում: Ավելին՝ չի բացառվում հակամարտության վերսկսումը:

Վերոնշյալ եւ մի շարք այլ տարբերակներ քննության են առնվել ԼՂ հարցի կարգավորման համար, սակայն, ինչպես մերձդնեստրյան հակամարտության պարագայում, ընդունելի են եղել մի կողմի, անընդունելի՝ մյուս կողմի համար:

1998 թ. աշնանը, երբ ԵԱՀԿ Մինսկի խումբը ղարաբաղյան խնդրի խաղաղ կարգավորման ակնկալիքով առաջարկեց նոր բանաձեւ՝ «Ընդհանուր պետություն» անունով (թեեւ ԵԱՀԿ ՄԽ Ֆրանսիայի համանախագահ Ժորժ Վոժեն Բաքվում հայտարարեց, որ նոր առաջարկությունը քիչ է տարբերվում նախորդ՝ 1997 թ. առաջարկից), Երեւանում, Ստեփանակերտում եւ Բաքվում այդ հասկացությունը դարձավ գլուխկոտրուկ. ի՞նչ է նշանակում ընդհանուր պետություն, ի՞նչ անուն է ունենալու, ո՞րն է լինելու ընդհանուր պետության մայրաքաղաքը, ո՞վ է լինելու նախագահը եւ այլն: Իշխանությունները «Ընդհանուր պետություն» կոնցեպցիան համարում էին «կոնֆիդենցիալ» (գաղտնի), խնդրի լուծումը՝ «ոչ կոնվենցիոնալ» (ոչ ավանդական), սակայն ակնարկվում էր, թե ընդհանուր պետության կազմում ԼՂՀ-ն եւ Ադրբեջանը լինելու են իրավահավասար սուբյեկտներ, Ստեփանակերտն ուղղակիորեն չի ենթարկվելու Բաքվին: Նոր առաջարկները պահվում են գաղտնի, դրա մանրամասները գիտեն մի քանի բարձրաստիճան պաշտոնյաներ: Այսպես, ԼՂՀ ԱԺ նախագահ Օլեգ Եսայանը օրերս «Ազատություն» ռադիոկայանին տված հարցազրույցում նշեց, թե լիովին չի տիրապետում ղարաբաղյան կարգավորման գործընթացին, իսկ ԼՂՀ նախագահ Արկադի Ղուկասյանը շուրջ մեկ տարի առաջ տողերիս հեղինակին տված հարցազրույցում վստահեցրեց, որ բանակցային գործընթացին տիրապետում է այնքան, որքան կարող է տիրապետել որպես ԼՂՀ նախագահ: Հայաստանի արտգործնախարար Վարդան Օսկանյանը մեկը մյուսի ետեւից սկսեց յուրահատուկ մեկնաբանություններ տալ «Ընդհանուր պետություն» կոնցեպցիային, ինչպես օրինակ, «ԼՂ-ն լինելու է «դե ֆակտո» անկախ, «դե յուրե»՝ ոչ Ադրբեջանի կազմում», «ինքնավարությունից՝ վեր, անկախությունից՝ վար»: Դեռ 1998 թ. ապրիլին Ռոբերտ Քոչարյանը, երբ նոր էր անցել նախագահի պարտականություններին, Մոսկվայում հայտարարեց, որ «Հայաստանը եւս մեկ զիջում է կատարել, հրաժարվել է ԼՂՀ-ի անկախությունից»: Արդ, երբ պարբերական բնույթ սկսեցին կրել Հայաստանի եւ Ադրբեջանի նախագահների «tetatet» հանդիպումները, ե՛ւ Քոչարյանը, ե՛ւ Ալիեւը խուսափում էին օգտագործել «Ադրբեջանի տարածքային ամբողջականություն» եւ «Լեռնային Ղարաբաղի անկախություն» արտահայտությունները: Հայ եւ ադրբեջանցի տարբեր աստիճանների պաշտոնյաներ, որոնք շատ թե քիչ չափով տեղյակ էին «Ընդհանուր պետություն» կոնցեպցիայի մանրամասներին, նշում էին, թե «Ընդհանուր պետությունը» նոր բան է համաշխարհային պրակտիկայում, ապա գաղափարը սկսեցին վերագրել ամերիկացի վերլուծաբան Պոլ Գոբլին: Անկասկած, գաղափարը նոր չէ, չի պատկանում Գոբլի ուղեղին: Դեռ 1997 թ. «Ընդհանուր պետության» մասին նշել էր Ռուսաստանի այն ժամանակվա արտգործնախարար Եվգենի Պրիմակովը՝ համարելով մերձդնեստրյան հակամարտության խաղաղ կարգավորման կողմերի համար համեմատաբար ընդունելի տարբերակ: Հայաստանի եւ Ադրբեջանի իշխանությունները շարունակում են խնամքով գաղտնի պահել «Ընդհանուր պետության» մանրամասները, երբեմն Վարդան Օսկանյանը կուսակցությունների մտավախությունները փարատելու նպատակով ասում է, թե դա միայն գաղափար է, որը հետագայում պետք է լցվի դետալներով: Քանի որ մերձդնեստրյան հակամարտության խաղաղ կարգավորման համար Պրիմակովի առաջ քաշած «Ընդհանուր պետություն» տարբերակը գաղտնի չի պահվում, ակտիվ շրջանառվում է մոլդովական եւ ռուսական մամուլում, կարող ենք ենթադրել, Պրիմակովի «Ընդհանուր պետությունը» եւ ԵԱՀԿ ՄԽ-ի, ղարաբաղյան խնդրի լուծման «Ընդհանուր պետությունը» նմանություններ պիտի որ ունենան:

Աշնան կեսերին սպասվում է Մոլդովայի, ՄԴՄՀ-ի, Ռուսաստանի եւ Ուկրաինայի (վերջին երկուսը՝ որպես երաշխավոր երկրներ) միջեւ պայմանագրի ստորագրում՝ հիմք ընդունելով «Ընդհանուր պետություն» առաջարկը, համաձայն որի ստեղծվելու է Մոլդովայի Դաշնային Հանրապետություն (ՄԴՀ)՝ ներկա Մոլդովայի Հանրապետության իրավահաջորդը, նախկին Մոլդովայի ԽՍՀ սահմաններում: Մոլդովայի Դաշնային Հանրապետության կազմում ընդգրկվելու են իրավահավասար երկու սուբյեկտներ՝ Մոլդովան եւ ՄԴՄՀ-ն, ընդ որում Քիշնեւի եւ Տիրասպոլի միջեւ պահպանվելու են հորիզոնական կապեր, ՄԱԿ-ում ներկայացված է լինելու Քիշնեւը: ՄԴՀ-ի ներքին հարցերը՝ բանակ, սահմանադրություն, վալյուտա եւ այլն, թողնվում են ապագային: Անց են կացվում խորհրդարանական ընտրություններ, ՄԴՀ-ն դառնում է խորհրդարանական հանրապետություն: Ահա հենց այս պատճառով է, ինչպես պնդում են վերլուծաբանները, Մոլդովայում որոշվել վերացնել նախագահական կառավարումը: Թե ինչ ապագա է սպասում ՄԴՀ-ին, դժվար է կանխատեսել: Մեզ առավելապես հետաքրքրում է այլ բան. ղարաբաղյան հարցի խաղաղ կարգավորման համար առաջարկված «Ընդհանուր պետություն» բանաձեւը հի՞մք է դառնալու Ադրբեջանի եւ Ղարաբաղի միջեւ միասնական պետության ստեղծմանը: Եթե այո, ապա ի՞նչ նմանություններ կունենա ՄԴՀ-ի հետ: Պիտի նշենք, որ ՄԴՀ-ն կենսունակ կարող է լինել: Նախ՝ մոլդովացիների եւ Մերձդնեստրում բնակվող ռուս բնակչության միջեւ չկա այն թշնամանքը, ինչն առկա է արցախահայերի եւ ադրբեջանցիների պարագայում: Մերձդնեստրի նախագահ Սմիրնովը ժամանակ առ ժամանակ այցելում է Քիշնեւ, բանակցություններ վարում նախագահ Լուչինսկու, այլ պաշտոնյաների հետ: Պատկերացնո՞ւմ եք՝ Արկադի Ղուկասյանը մեկնում է Բաքու, բանակցում Ալիեւի հետ: Ապա՝ Մոլդովան եւ Մերձդնեստրը միմյանցից բաժանվում են Դնեստր գետով, ինչը դառնում է անվտանգության յուրահատուկ երաշխավոր: Լեռնային Ղարաբաղի եւ Ադրբեջանի միջեւ նման «բաժանարար» գիծ չկա, եթե նույնիսկ լիներ, չէր կարող դառնալ անվտանգության երաշխիք: Իսկ միգուցե արցախցիների եւ ադրբեջանցիների թշնամանքը ժամանակի՞ խնդիր է: Եվ ամենաանհավանականը՝ հնարավո՞ր է, որ Ադրբեջանում նախագահական իշխանական համակարգին փոխարինի խորհրդարանականը:

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

Զարգացում՝ առանց բեւեռների

Մեր կենսագործունեության տարբեր ոլորտների փոխպայմանավորվածության պատճառով տարբերաբար արձանագրվող ճգնաժամերը չեն պարփակվում առանձին բնագավառներում: Նորանկախ Հայաստանում նման ցնցումները վերածվել են յուրօրինակ կատալիզատորների: Համակարգային ցնցումների ընթացքում, հորդառատ անձրեւից հետո բուսող սնկերի պես, նորանոր քաղաքական սուբյեկտներ են հայտնվում, բայց նորություն չասող հին կարգախոսներով: Սրան զուգահեռ՝ ակտիվանում են նախկինները:

Վերջին քաղաքական ճգնաժամը հատկանշական էր նրանով, որ քաղաքական ակտիվություն դրսեւորեցին տրամագծորեն հակառակ գաղափարախոսության կողմնակիցները՝ առաջնորդվելով կարճառոտ, դոգմատիկ կոչերով:

Այսօր չորս կողմից, ուղղակի կամ խոսքի ենթատեքստերով, իշխանություններին ստիպում են հրաժարվել համառորեն մեր գիտակցություն ներխուժած «կոմպլիմենտար» քաղաքականությունից: Այսինքն արտաքին դիվանագիտական հարաբերություններում միանշանակ կողմնորոշվել Ռուսաստան կամ Արեւմուտք: Վերջին ուղղությունն էլ իր հերթին միատարր չէ: Ներկայանում է երկու այլընտրանքային տարբերակով՝ Եվրամիություն եւ ԱՄՆ:

Բայց, որքան էլ տարօրինակ է, փոխլրացման քաղաքականության դեմ արտահայտվողների փաստարկները կառուցվում են հասկացությունը շրջանառության մեջ դնողի՝ ԱԳ նախարարի անձի շուրջ: Բայց ամբողջ տրամաբանությունը հուշում է, թե որքան էլ որոշ քաղաքագետների համար Վ. Օսկանյանի անձը քաղաքական տեսանկյունից նախընտրելի չէ, չպետք է բացառել այս մարտավարության մեզ համար այնքան անհրաժեշտ ռացիոնալը:

ՀԿԿ-ն եւ ԱԺ Ռուսաստան-Բելառուս-Հայաստան պատգամավորական խմբի ներկայացուցիչները (Աղասի Արշակյանի գլխավորությամբ) հարմար առիթը բաց չեն թողնում մեզ համոզելու, որ Հայաստանի միակ փրկության ուղին Ռուսաստան-Բելառուս դաշինքին միանալն է: Այս կարգախոսների բացարձակ մենաշնորհը ստանձնած «Իրավունք» պարբերականը միակողմանի դատողությունների հորձանուտում կորցրել է իրականության անաչառ ընկալման ունակությունը: Հավասարակշռված քաղաքականություն վարելու իշխանությունների ցանկացած քայլ «Իրավունքի» կողմից միանշանակ քննադատության է ենթարկվում: Մյուս կողմից, անտրամաբանական են Հայաստանի տնտեսության վերականգնումը բացառապես Եվրոպայի շուկաներում տեսնելու կոչերը: Ակնհայտ է, որ վերոհիշյալ շուկաներում հաստատվելու համար Հայաստանը բավարար միջոցներ չունի:

Ավելին, մեր որոշ «առաջատար» քաղաքական գործիչների եւ մեկնաբանների բանականության մեջ չի տեղավորվում այն երեւույթը, երբ պետության երկու բարձրաստիճան քաղաքական այրեր միաժամանակ հանդիպում են ԱՄՆ-ի եւ Ռուսաստանի նախագահների հետ: Նրանք ունակ չեն պատկերացնելու, որ որդեգրելով տնտեսության ազատականացման արեւմտյան արժեքները, կարելի է դրանց կայացման շուկաները եւ միջոցները փնտրել Ռուսաստանում կամ ԱՊՀ երկրներում:

Նրանք ի վիճակի չեն (կամ չեն ուզում) հասկանալ, որ ինտեգրվելով Եվրոպայի կառույցներում, միաժամանակ կարելի է խորացնել ռազմավարական համագործակցությունը Ռուսաստանի հետ: Համաշխարհային հանրությանը հասկանալի է, որ Հայաստանը չի կարող ռազմական դաշինքի մեջ մտնել ցեղասպանություն իրականացրած եւ պատասխանատվությունից խուսափող պետության հետ:

Ամփոփելով արձանագրենք, որ փոխլրացման սկզբունքի դեմ արտահայտվողների հայացքները չեն դիմանում նույնիսկ զուտ տեսական փաստարկներին: Մյուս կողմից, գործող միջազգային քաղաքական եւ իրավական նորմերը կոմպլեմենտար քաղաքականություն վարելու լայն հնարավորություն են ընձեռում:

Մեզ մնում է միայն «հիանալ» մեր քաղաքագետների միակողմանի դատողություններով: Իսկ դրա հետեւանքները առավել մտահոգիչ են եւ հղի մեր պետության սեւ էջերից հայտնի իրադարձություններով:

Արդեն այսօր տարածաշրջանում լուրջ շահեր ունեցող գերտերությունների մարտավարությունում էական փոփոխություններ են նկատվում: Յալթայում կայացած վերջին համաժողովից հետո ռուսական մամուլը մտավախություն հայտնեց, որ ի դեմս Հայաստանի Ռուսաստանը կորցնում է իր ազդեցությունը Անդրկովկասում: Էականորեն սահմանափակվել են առաջին անհրաժեշտության վարկերի տրամադրումը ֆինանսական կառույցների կողմից:

Առավել մտահոգիչն այն է, որ բեւեռացած մտածողությունը սերմանվում է նաեւ ժողովրդի մեջ: Իսկ երկփեղկված էթնիկ ընդհանրությունում ազգային-պետական շահի գիտակցումը մղվում է ետին հարթակ: Այս աշխարհաքաղաքական միջավայրում նման գործընթացները, լավագույն դեպքում, Հայաստանին քաղաքական թատերաբեմի կարգավիճակ կսահմանեն:

Եվ վերջապես, որքան էլ մեր քաղաքագետների եւ վերլուծաբանների «կարկառուն» ներկայացուցիչները պնդեն՝ չկա սառը պատերազմի տարիներին գերիշխող հակամարտությունը: Արդի միջազգային գործընթացները խոչընդոտում են դրանց դրսեւորմանը: Մարդկությունը շարժվում է գլոբալ ինտեգրման ճանապարհով: Օրինաչափ է նաեւ Ռուսաստանի ակտիվ մասնակցությունը նոր միջազգային կառույցների ձեւավորմանը:

Աշխարհում արձանագրվող իրադարձությունները ժողովուրդների մերձեցման տրամաբանությանն են ենթարկվում: Դա ձեռնտու է հատկապես փոքր պետություններին: Պատահական չէ, որ զարգացած երկրներում (օրինակ ԱՄՆ-ում) նկատվում են գլոբալիզացիային հակադրվելու միտումներ: Բայց, արի ու տես, որ սրան զուգահեռ Հայաստանում թափ են առնում տրամագծորեն հակառակ գործընթացները: Հետաքրքիր ժողովուրդ ենք. չենք ուզում հրաժարվել «սպիտակ ագռավի» կարգավիճակից, նույնիսկ այն դեպքում, երբ մեր բարեկեցությունը պահանջում է ժամանակի հետ քայլել:

Մարդկությունն ինտեգրվում է՝ բացառելով բեւեռների գաղափարը, իսկ մենք համառորեն ինչ-որ ուղղության ենք ձգտում՝ հաճախ մոգոնելով այդքան բաղձալի ու «փրկության բեւեռը»:

Աշխարհը ձգտում է անվտանգ եւ կայուն ապրելակերպի: Մեր տարածաշրջանում կայունությունը պայմանավորված է ժողովրդի կենսամակարդակի բարելավմամբ: Այս նպատակի իրագործման համար պետք է օգտագործվեն բոլոր միջոցները եւ բեւեռները:

ԱՐՄԵՆ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

ԼՈՆԴՈՆ

Ռոբերտ Ֆիսք. «Թուրքական ուժերը կոտորել են մեկուկես միլիոն հայերի»

Հայոց ցեղասպանությունն է անդրադարձել անգլիական «Ինդիփենդենթը»

«Ցեղասպանությունը ժխտելու արտակարգ օրինակ ցուցաբերեց Լոնդոնում տեղակայված Թուրքիայի դեսպանատունը: Թուրք դիվանագետները պաշտոնական բողոք են հղել անգլիացի լուսանկարիչ Սայմոն Նորֆոլքին, նշելով, թե Լոնդոնի «Պատերազմի կայսերական թանգարանում» կազմակերպված ցուցահանդեսից պետք է հանվեն 1915 թ. դեպքերին վերաբերող ստեղծագործությունները», գրում է հեղինակավոր «Ինդիփենդենթ» թերթի թղթակից Ռոբերտ Ֆիսքը օգոստոսի 31-ի համարում:

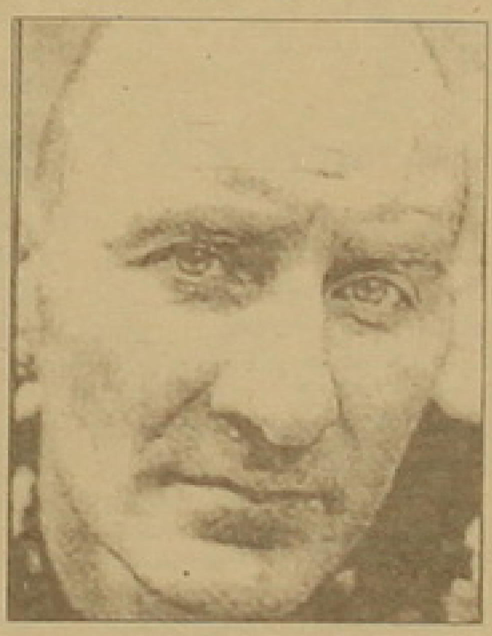

Սայմոն Նորֆոլք

Ինչպես գրել է **«Ազգը»** իր նախորդ համարներից մեկում, անգլիացի լուսանկարիչ Սայմոն Նորֆոլքի ցուցահանդեսը ներառել է հինգ ցեղասպանությունների մասին պատմող լուսանկարներ Ավստրիա, Ռուանդա, Վիետնամ, Կամբոջա եւ Հայոց ցեղասպանություն: Հոդվածագիր Ֆիսքը շեշտում է, որ թուրքական ուժերը 1915 թ. կոտորել են մեկ եւ կես միլիոն հայերի:

«Ես ապշած էի մնացել, երբ թուրքական դեսպանատնից նամակ ստացա: Արհամարհեցի թուրք դիվանագետներին, մտածելով, որ նամակը արժանի չէ պատասխանի: Ես ցուցահանդեսում որեւէ փոփոխություն չկատարեցի», ասում է լուսանկարիչ Նորֆոլքը: Թուրքիայի դեսպանատան խորհրդական Մեհմեդ Ակարը նամակում մեղադրել է Նորֆոլքին: «Պատերազմի կայսերական թանգարան» այցելող թուրքերին անհանգստացնելու մեջ: Թուրքերին հասկացրել է, որ զուգահեռներ են անցկացվել Առաջին աշխարհամարտի տարիներին Անատոլիայում կոտորված հայերի եւ Երկրորդ աշխարհամարտի տարիների նացիստական Գերմանիայի կողմից հրեաների ջարդերի միջեւ: Նամակում թուրք դիվանագետ Ակարը գրում է, թե Հայոց ցեղասպանության վերաբերյալ պնդումները «կասկածելի կեղծիք են»:

«Հայոց ցեղասպանությունը վաղուց է հայտնի պատմաբաններին եւ դիվանագետներին: Պատերազմի տարիներին թուրքական ուժերը Թուրքիայի հարավային շրջաններում կոտորել են հայ տղամարդկանց, կանանց եւ երեխաներին քշել Սիրիայի անապատները: Այն ժամանակ Թուրքիայում ԱՄՆ դեսպան Մորգենթաուն դատապարտել է ոճրագործությունը, իսկ Չերչիլը հետագայում կոտորածներն անվանել է «ցեղասպանություն», գրում է Ռոբերտ Ֆիսքը, ավելացնելով, որ թուրք դիվանագետ Ակարի նամակի բովանդակությունն աննախադեպ է. «Ճիշտ է, Առաջին աշխարհամարտի տարիներին, ի պատասխան ապստամբության ահագնացող վտանգի, օսմանյան ղեկավարությունը հրաման է տվել հայ բնակչությանը տեղահանել դեպի Սիրիա, որ շատ ցավալի է, ընդունել է Ակարը, ավելացնելով բայց օսմանյան իշխանություններն արել են ամեն բան պատերազմի տարիներին պաշտպանելու հայ բնակչությանը»:

Սակայն Ցեղասպանություն տեսած հայերը հիշում են, թե ինչպես էին իրենց ընտանիքները սպանվում, ինչպես էին հայ աղջիկներին բռնաբարում եւ տանջում Սիրիայի անապատներում, շարունակում է հոդվածագիր Ֆիսքը: «Նորֆոլքի ցուցահանդեսում ներկայացված լուսանկարները պատկերում են Թուրքիայի հարավային շրջաններում հազարավոր սպանված հայերի մարմինները: Հայկական կոտորածների բարձրակետում թուրք իշխանություններն ապշեցրել են ԱՄՆ դեսպան Մորգենթաուին՝ նրանից տեղեկություն հայցելով ամերիկյան ապահովագրական ընկերություններում թուրքահայերի ունեցած գումարների վերաբերյալ, այն բացահայտ նպատակով, որ հափշտակեն դրանք: Այդ ձեւով Երկրորդ աշխարհամարտի տարիներին նացիստները կողոպտեցին հրեաների խնայողությունները: Մինչեւ հրեաների ցեղասպանություն ձեռնարկելը Հիտլերն իր գեներալներին հարցնում էր. «Ո՞վ է այսօր հիշում հայերի ցեղասպանությունը»:

«Ինդիփենդենթը» օգոստոսի 31-ի խմբագրականում «Թուրքիան պետք է համարձակորեն դիմակայի իր պատմության նողկալի իրադարձությունը» վերնագրի ներքո գրում է. «Անժխտելին ժխտելու ցանկացած երկրի փութաջանությունը ինքնին դատապարտելի երեւույթ է: Բայց առավել վիրավորական է, երբ այդ երկիրը փորձում է ճնշել կատարված ոճրի քննարկումները, ինչպես Թուրքիան է եռանդագին կատարում: Պատկերացրե՛ք Գերմանիայի կառավարությունը հայտարարում է. Երկրորդ աշխարհամարտի տարիներին մի քանի հրեաներ են մահացել, բայց դրա պատճառը հրեաների վատառողջությունը եւ պատերազմն էին: Հիմա երեւակայե՞ք, Գերմանիան բողոքում է, թե ինչո՞ւ են թանգարանները հանդգնում խոսել Հոլոքոստի մասին: Իհարկե դժվար է պատկերացնել: Այդուհանդերձ 2000 թվին արեւմտյան ռազմական դաշինքի անդամներից մեկը, որը հավակնում է դառնալ Եվրամիության անդամ, դիմում է նման արարքների: Թուրքիան երբեք չի ճանաչել հայերի ցեղասպանությունը՝ սահմռկեցուցիչ եւ վավերագրերով հայտնի իրադարձությունները, որոնց ժամանակ բազում հայեր են կոտորվել: Աշխարհի տարբեր անկյուններում սփռված հայերը գրեթե մեկ դար անց կրում են Ցեղասպանության սպին... Թուրքիան պետք է ակնհայտ մեկ ճշմարտություն գիտակցի, որ անցյալի սխալներն ընդունելով համաշխարհային հանրության առաջ ավելի լավ եւ ոչ թե վատ իմիջ է ունենալու: Վերջիվերջո, 85 տարի անց Թուրքիան պետք է ընդունի այս տարրական ճշմարտությունը»:

Պատրաստեց՝ Թ. Հ.

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

Բերեզովսկու «ձիու քայլը»

Ռուսական խոշոր մեծահարուստ Բորիս Բերեզովսկին, որ անվերապահորեն մեծ ազդեցություն ունի երկրի քաղաքական կյանքում, վերջին շրջանում ընդգծված ընդդիմադիր կեցվածք է դրսեւորում նախագահ Վլ. Պուտինի նկատմամբ: Մի մարդ, որ ըստ տարածված կարծիքի՝ բազմաթիվ թելերով կապված էր Կրեմլի, հատկապես Բորիս Ելցինի, այսպես կոչված, «ընտանիքի» հետ եւ, ամենայն հավանականությամբ, քիչ չնպաստեց Ելցինի «իրավահաջորդը» հռչակված Պուտինի հաղթանակին նախագահական ընտրություններում, այժմ 180 աստիճան շրջադարձ է կատարել: Դեռ վերջերս նա ցուցադրաբար վայր դրեց Պետդումայի պատգամավորի մանդատը՝ ի նշան բողոքի ընդդեմ երկրի ղեկավարման «ուղղահայացը» վերականգնելու պուտինյան ջանքերի: Եվ ահա երկու օր առաջ Բերեզովսկին կատարեց հերթական սենսացիոն քայլը, հայտարարելով, թե հրաժարվում է ՕՌՏ հեռուստաընկերության 49 տոկոս բաժնեմասերի իր փաթեթից՝ հօգուտ... մտավորականության:

Համաձայնեք, դա շատ մեծ զոհողություն եւ շատ շռայլ նվեր է այսօրվա անհայտ «մտավորականությանը»: Խոսքը հարյուր միլիոնավոր, գուցե նույնիսկ միլիարդավոր ռուբլիներից կամովին հրաժարվելու մասին է, դրանով իսկ՝ աննախադեպ ու արտառոց, եւ զուր չէ, որ այս քայլը գրավեց ոչ միայն ռուսական, այլեւ համաշխարհային հանրության ուշադրությունը: Բացատրելով իր քայլի դրդապատճառները, Բերեզովսկին Պուտինին հասցեագրած բաց նամակում նշել է, թե կրեմլյան մի բարձրաստիճան պաշտոնյա իրեն կտրուկ առաջարկել է արժեթղթերի իր փաթեթը զիջել... նախագահին: Հակառակ դեպքում իրեն սպառնացել են... Գուսինսկու ճակատագրով (ակնարկում է վերջինիս աղմուկ հանած բանտարկությունը): Գտնելով, որ արժեթղթերի իր փաթեթը Կրեմլին զիջելը ռուսական տեղեկատվական դաշտը լիովին կենթարկի իշխանություններին, ինչն անվերապահորեն կնշանակի բազմակարծության վերացում եւ միայն իշխանություններին հաճելի լրատվության տրամադրում բնակչությանը, Բերեզովսկին որոշել է իր իրավունքներն անհատույց տրամադրել այնպիսի մարդկանց, որոնցից այդ սեփականությունը խլելն այնքան էլ հեշտ չի լինի:

Այսպիսով, Բերեզովսկին, չափազանց մեծ գումարներ զոհաբերելով, փորձում է լուծել մի քանի խնդիր.

ա) կանխել իր հնարավոր ձերբակալությունը,

բ) համաշխարհային հանրության աչքում շատ մեծ չափով վարկաբեկել երկրի նախագահին եւ նրա աշխատակիցներին՝ նրանց ներկայացնելով առնվազն որպես բանդիտների եւ իշխանությունը շահադիտական նպատակներով չարաշահող ռեկետիրների,

գ) տագնապ հնչեցնել, թե Ռուսաստանում լրջորեն վտանգված է խոսքի ազատությունը (Բերեզովսկին ակնարկում էր, թե նախագահին եւ նրա շրջապատին հատկապես դուր չէր եկել «Կուրսկ» ատոմային սուզանավի աղետի լուսաբանումը ՕՌՏ հեռուստաալիքով):

Հայկական կոպիտ մի ասացվածք կա՝ «Էն իր սատկելն ուզում է, միայն թե տիրոջը վնաս տա»: Արդյոք սա համանման դեպք չէ՞...

ՌՈՒԲԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Դատաքննիչ Վոլկովը պահանջում է ազատ գործելու հնարավորություն

Շվեյցարիայի մայրաքաղաք Բեռնից օրերս վերադառնալով՝ Ռուսաստանի գլխավոր դատախազին առընթեր դատաքննիչ Նիկոլայ Վոլկովը դուռը շրխկացրեց, ասելով. «Կամ թույլ տվեք ազատորեն գործել, կամ էլ ես հրաժարական կտամ: Մտադիր չեմ ինձ կախման մեջ դնել որեւէ մեկից»: Վոլկովի վրդովմունքի պատճառն այն էր, որ ինքը Շվեյցարիայից բերել էր Բորիս Բերեզովսկու համար խիստ մտահոգիչ 80 արկղ վավերագրեր, որոնց հրապարակումը ծածկվում էր: Մասնավորապես, Լոզանում գործող «Ֆորուս», «Անդավա» եւ «Անրոս» ֆինանսական ընկերությունները կասկածվում են ռուսական «Աերոֆլոտ» ավիաընկերության հարյուր միլիոնավոր դոլարների յուրացման մեջ: 1992 թ. Բերեզովսկու հիմնած «Ֆորուսը» ֆինանսավորում էր «Աերոֆլոտի» վարկերը՝ որպես փոխհատուցում օգտագործելով Սիբիրով թռչելու համար ֆրանսիական «Էր Ֆրանսի», անգլիական «Բրիթիշ էրուեյզի» եւ գերմանական «Լուֆթհանզայի» վճարած գումարները:

1999 թ. հուլիսին 3-ին ընկերությունների գրասենյակում կատարված խուզարկություններից եւ Ցյուրիխում ու Լոզանում դրանց հաշիվների սառեցումից հետո Ռուսաստանի ամենահարուստ օլիգարխ Բերեզովսկին բազմիցս Շվեյցարիայի իշխանություններից խնդրել է վավերագրերը չհանձնել Ռուսաստանին՝ վկայակոչելով նախկին ԽՍՀՄ-ում մարդու իրավունքների խախտման փաստերը: «Պուեն» հանդեսը նշում է, որ Շվեյցարիայի բարձրագույն ատյանը՝ Դաշնային դատարանը, ս. թ. հուլիսին այնուամենայնիվ որոշել է դատական օգնություն ցույց տալ Մոսկվային, ընդգծելով, որ «դժվար է ենթադրել, թե Բերեզովսկին իրոք կարող է ներկայիս իշխանությունների բռնամանքի թիրախը լինել»:

Գ. Ռ.

Հովնանյանի ընկերությունը միանում է մի այլ ընկերության

Երկու ամերիկյան մեծ ընկերություններ «Հովնանյան էնթերփրայզիս» եւ «Վաշինգտոն հոումզ» ինկորպորացիաները, կնքելով շուրջ 78 մլն դոլար (գումարած պարտքերը) արժողությամբ պայմանագիր, որոշել են միաձուլվել, հաղորդում է գործարար աշխարհի հեղինակավոր թերթերից «Ուոլ սթրիթ ջոռնըլ» թերթն իր օգոստոսի 29-ի համարում:

Տնաշինարարական ընկերության վարչության կողմից, պայմանագիրը վավերացվելուց հետո, շինարարական արդյունաբերության ոլորտում ներկայումս տիրող հուսահատական ժամանակներում զգալիորեն բարձրանալու է երկու ընկերությունների հեղինակությունը: «Պայմանագիրը շուկայում հաճախորդների ավելի մեծ թիվ է խոստանում, որն էլ իր հերթին ներդրումների նոր դռներ կբացի», նշել է «Յուբիէս Ուորբուրգի» վերլուծաբան Ջոն Սթանլին:

Պայմանագրով նախատեսվում է, որ «Վաշինգտոն հոումզի» յուրաքանչյուր բաժնետոմսի դիմաց բաժնետերերը կստանան Հովնանյանի 1,39 բաժնետոմսեր: Թերթի լույսընծայման օրվա դրությամբ ամերիկյան արժեթղթերի բորսայում համախառն առեւտրի Հովնանյանի արժեթղթերը 50 ցենտով (7,1 տոկոս) նվազել են, մինչ «Վաշինգտոն հոումզի» արժեթղթերը 1,38 դոլարով (19 տոկոս) ավելացել են Նյու Յորքի համախառն բորսայում:

«Ընկերությունները հույս ունեն պայմանագիրն ավարտին հասցնել մինչեւ տարեվերջ», հայտնել է «Վաշինգտոն հոումզի» նախագահ եւ գործադիր մարմնի ներկայացուցիչ Գիտոն Դեսեզարիսը, ավելացնելով, որ պայմանագիրը շահավետ մի կետ է պարունակում, համաձայն որի Հովնանյանը կարող է ետ կանգնել իր որոշումից, եթե իր բաժնետոմսերի արժեքը 20 տոկոսով բարձրանա կամ ավելացնի իր տված բաժնետոմսերի քանակը, եթե նույն չափով նվազի նախքան պայմանագրի վերջնական վավերացումը:

Հ. Օ.

Երկնաքերների մրցակցություն Ասիայում

Տարածված է այն տեսակետը, թե ամենաբարձր երկնաքերները կառուցվել են ամերիկյան ֆինանսական ծաղկաժամերից առաջ: Այսպես, Նյու Յորքում 185 մետրանոց «Սինգեր բիլդինգը» կառուցվել է 1907 թ., 280 մետրանոց «40 Ուոլ սթրիթը»՝ 1929 թ., եւ 381 մետրանոց «Էմփայր սթեյթ բիլդինգը»՝ 1931 թ.: Մալայզիայի մայրաքաղաք Կուալա Լումպուրում 1996 թ. «Պետրոնաս» երկնաքերի կառուցումը չխախտեց այդ կանոնը. ասիական ծաղկաժամը թռնկվեց ավելի ուշ: Երկու շենքերի միակցումով կերտված երկնաքերի բարձրությունը 452 մետր է, դրա իրականացման ծախսերը կազմել են 750 միլիոն դոլար: Ներկայումս «Պետրոնասն» աշխարհի ամենաբարձր երկնաքերն է:

Այսպիսով, երկնաքերների բարձրության գծով ԱՄՆ-ն առաջնության դափնին զիջել է փոքրիկ Մալայզիային: Բայց մալայզիացիների ուրախությունն էլ երկար չի տեւելու, քանզի ՉԺՀ արդյունաբերական խոշոր կենտրոն Շանհայում արդեն սկսվել է «Համաշխարհային ֆինանսական կենտրոնի» շինարարությունը, որն ավարտվելու է 2002 թ.: Չինական նոր երկնաքերը կունենա 457 մետր բարձրություն: Ի դեպ, դեռ մի քանի տարի առաջ ամենաբարձր շենքը դարձյալ Շանհայում կառուցված 420 մետրանոց «Ջին Մաո թաուերսն» էր: Այնպես որ, վերջին տասնամյակում այս ոլորտում մրցակցությունը ծավալվել է Չինաստանի եւ Մալայզիայի միջեւ:

Իրենց բարձրությամբ երկնաքերներին երբեմն գերազանցում են միայն հեռուստաաշտարակները, որոնք նվազ մոնումենտալ կառույցներ են: Այսպես, Տորոնտոյի աշտարակի բարձրությունը 553 մետր է, Մոսկվայինը՝ 540 մետր: 1999 թ. ավարտված Շանհայի հեռուստաաշտարակը (468 մ) 47 մետրով բարձր է երեք տարի ավելի վաղ Մալայզիայում կառուցված «Մենարա» աշտարակից:

Շանհայի նոր երկնաքերի շինարարությունն իրականացնում է Ճապոնիայի բետոնաշինական «Մորի» ընկերությունը: Թվում է, թե այդ վիթխարի շինությունն անհրաժեշտություն չէ Շանհայում, որտեղ գրասենյակներն առանց այդ էլ զբաղեցնում են 2-3 մլն քմ ընդհանուր մակերես: «Բայց տվյալ դեպքում կարեւորն ազգային սնապարծությունն է», նշում է «Լիբերասիոն» թերթը, հիշեցնելով, որ ՉԺՀ ներկայիս նախագահն ու վարչապետը ժամանակին զբաղեցրել են Շանհայի քաղաքապետի պաշտոնը: Նախատեսվում է, որ 2010 թ. այդ քաղաքում է լինելու աշխարհի 10 ամենաբարձր երկնաքերներից 3-ը:

Մալայզիայի վարչապետ Մահաթիր Մոհամեդը մտադիր չէ հեշտությամբ զիջել դիրքերը: Նա նույնպես մոնումենտալ ճարտարապետության ջատագով է եւ հենց ինքն է «Պետրոնասի» ու «Մենարայի» նախագծերի հեղինակը:

Արագորեն զարգացող Չինաստանն ու Մալայզիան մրցակցություն են ծավալել նաեւ տիեզերական հետազոտությունների ասպարեզում: 1992 թ. մշակած ծրագրով Չինաստանը մրցակցության մեջ մտավ նաեւ Ռուսաստանի եւ ԱՄՆ-ի հետ, որոնք մինչ այդ առանձնաշնորհյալ կերպով զբաղվում էին տիեզերքի յուրացմամբ: Տիեզերական հետազոտությունների ասպարեզում Մալայզիայի ձեռքբերումներն ավելի համեստ են, սակայն «Լիբերասիոն» թերթը տեղեկացնում է, որ եկող ամիս հրթիռի արձակման նախագիծ է ներկայացվելու վարչապետ Մոհամեդին:

Գ. Ռ.

Մշակույթ

«Խաղաղության քաղաքականությունը» իրականություն է դառնում

Հայ-սիրիական մամլո ասուլիս ՀՀ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարարությունում

Երեկ ավարտվեց Սիրիայի մշակույթի նախարար Մահա Կաննութի եւ նրա ղեկավարած պատվիրակության այցը Հայաստան: «Մեկշաբաթյա պաշտոնական այցի ընթացքում բավականին շատ բան արվեց հայ-սիրիական մշակութային կապերի ամրապնդման համար», երեկ ՀՀ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարար Ռոլանդ Շառոյանի հետ համատեղ մամլո ասուլիսի ժամանակ հայտարարեց Սիրիայի մշակույթի նախարարը:

Հայաստանի եւ Սիրիայի մշակութային կապերը դարավոր պատմություն ունեն: Եվ պատահական չէ, որ մեր բարեկամ երկրի նախարարուհին ժամանելով Երեւան, Հայաստանի իշխանություններին եւ ժողովրդին հանձնեց Սիրիայի կառավարության ու ժողովրդի սերն ու հարգանքի նամակը: Մենք բազմաթիվ դժվարություններ ենք հաղթահարել համատեղ: Հայ ժողովրդի ամենաողբերգական օրերին 1915 թ., Սիրիան եւ հատկապես Հալեպը հայապահպանման ամենահզոր օջախը դարձան:

– Մենք կարոտ ենք խաղաղության, ասաց տիկին նախարարուհին, բայց այնպիսի մի խաղաղության, որը չի տրվելու սեփական հողերից ու տարածքներից հրաժարվելու գնով: Մեր պապերի պատմությունը դա թույլ չի տա:

Մահա Կաննութը ամենագեղեցիկ տպավորություններով է հեռանում Հայաստանից: «Հիացանք այն վրձիններով, որոնք նկարել են Հայաստանի գույները, շոշափեցինք այն լարերը, որոնք հայ հրաշալի երաժշտությունն են հիշեցնում, ասաց նա: Մենք կարդում ենք ձեր գրականությունը, դուք էլ հնարավորություն կունենաք կարդալու սիրիացի գրողներին, բանաստեղծներին»:

Սիրիայի նախարարուհուն անձամբ հուզել էր Հայաստանի ղեկավարների վերաբերմունքը: Մահա Կաննութին ընդունել են ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը, ՀՀ վարչապետ Անդրանիկ Մարգարյանը, ՀՀ ԱԳ նախարար Վարդան Օսկանյանը: «Պարոն Քոչարյանն արդեն նաեւ Սիրիայի բարեկամն է», ասաց նախարարուհին: Մահա Կաննութը բարձր գնահատեց ՀՀ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարար Ռոլանդ Շառոյանի աշխատանքը այս այցելության ժամանակ: Համաձայնություններ են ձեռք բերվել 2001-2002 թթ. համատեղ աշխատանքներ ծավալել կինոյի, երաժշտության, նկարչության, հնագիտության բնագավառներում, մասնագետների փորձի փոխանակումներ կազմակերպել: Հոկտեմբերի վերջին-նոյեմբերի սկզբին Սիրիայում կազմակերպվելու է հայ մշակույթի փառատոն: Սակայն ի տարբերություն անցած ժամանակների, այս անգամ հայ մշակույթը ներկայացվելու է ոչ միայն Դամասկոսում ու Հալեպում, այլեւ Սիրիայի ողջ տարածքում:

– Պրն Շառոյանն ինձ այնպիսի մի նվեր մատուցեց, ասաց Մահա Կաննութը, որ չեմ մոռանա իմ ողջ կյանքում: Դա այս մի շաբաթվա այցելությունն էր Հայաստան, որի ժամանակ ծանոթացա հայ մշակույթին, շփվեցի հայ ժողովրդի հետ: Ես իսկապես մեծ երջանկություն զգացի տեսնելով այս մեծ ժողովրդի մեծ մշակույթը:

Նախարար Ռոլանդ Շառոյանն ասաց, որ այս մի շաբաթվա ընթացքում քննարկված մշակութային նախնական ծրագիրը զգալիորեն փոփոխությունների ենթարկվեց, որովհետեւ ավելացան նոր կետեր: Իհարկե, սա նույնպես դեռեւս վերջնական համարել չի կարելի, որովհետեւ երկու տարին մեկ այն նորոգվելու է:

– Լուսահոգի Հաֆեզ ալ Ասադի՝ Սիրիայի վաղամեռիկ նախագահի, հայտարարած «Եղբայրության քաղաքականությունը» շարունակվելու է նաեւ նրա որդու՝ Սիրիայի նորընտիր նախագահ Բաշար Ասադի օրոք, ասաց պրն Շառոյանը: Անչափ խորհրդանշական է, որ Սիրիայի մշակույթի նոր նախարար Մահա Կաննութն իր մշակութային առաջին պայմանագիրը կնքում է Հայաստանի հետ: Բայց լոկ խորհրդանշական չէ, այլ հետապնդելու է զուտ գործնական նպատակներ: Մենք համաձայնության եկանք կինոարվեստի բնագավառում համագործակցելու համար: Որոշել ենք համատեղ կինոնկար ստեղծել, իսկ մոտ ժամանակներս հավանաբար Դամասկոսի միջազգային կինոփառատոնին ներկայացնենք հայկական վերջին կինոնկարներից մեկը:

Ինչպես ասացին մամլո ասուլիսի մասնակիցները, ծրագրում նախատեսվում է հայկական եւ արաբական ֆիլմերի փառատոն անցկացնել Սիրիայում եւ Հայաստանում: Մամլո ասուլիսի ավարտին պրն Շառոյանը հայտնեց մի ուրախ լուր (թեեւ այն ասուլիսի հետ կապ չուներ). ֆրանսիական Դիժոն քաղաքում հայկական «Բերդ» պարախումբն արժանացել է միջազգային հեղինակավոր փառատոնի առաջին մրցանակին եւ շահել ոսկե մեդալ:

Ասուլիսին ներկա էր նաեւ Սիրիայում եւ Հորդանանում ՀՀ դեսպան Լեւոն Սարգսյանը, որը պատասխանեց **«Ազգի»** թղթակցի հարցերին:

– Պրն դեսպան, մեր երկու ժողովուրդներն ու երկրները կապված են մշակութային դարավոր բարեկամությամբ: Եվ համագործակցության ամեն մի ցանկություն իրագործելիս անպայման հաշվի են առնվում հենց մշակութային կապերը:

– Հայաստանի եւ Սիրիայի միջեւ կա միջպետական համաձայնագիր մշակույթի եւ կրթության բնագավառում համագործակցելու համար: Իմ գնահատմամբ, հիմա ամենագործուն եւ ամենաարդյունավետ աշխատող պայմանագիրն է: Նախ ասեմ, որ ամեն տարի Սիրիայից որոշ թվով ուսանողներ եւ ասպիրանտներ պետական պատվերով գալիս են ուսանելու Հայաստանի բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում: Ամեն տարի ԵՊՀ արեւելագիտության, միջազգային հարաբերությունների ֆակուլտետների, ինչպես նաեւ ոչ պետական բուհերի 20-30 երիտասարդ 8-10 ամիս Սիրիայում ուսումնական մասնագիտացում են անցնում արաբերեն լեզվից: Այսպես է եղել. Սիրիայում հատկապես հայ համայնքի համար հայ մշակույթի պրոպագանդման պակաս երբեք չի զգացվել: Դեռեւս Հալեպում հյուպատոս աշխատելիս ամեն տարի սեպտեմբերի 21-ից սկսած մի քանի օր հայ մշակույթի օրեր անցկացվում էին: Այժմ էլ է շարունակվում այդ ավանդույթը: Բայց կարեւորն արաբ բնակչության ներգրավումն է, որի համար եւ մենք աշխատանքներ ենք տանում:

– Բավականին շատ արաբ մտավորականներ ժամանակի ընթացքում զբաղվել են հայ-սիրիական առնչությունների, այդ թվում նաեւ մշակութային առնչությունների հարցերով:

– Այո, իհարկե, եղել են, այժմ էլ կան: Ես կարող եմ մի քանի անուններ ասել, որ այսօր լուրջ աշխատանքներ են տանում այս ուղղությամբ. թարգմանիչ Նիզար Խալիլի, գրող-վիպագիր Հաննա Մինա, պատմաբան Նաիմ Ալյաֆի, գրող-վիպագիր Իբրահիմ ալ Խալիլ, պատմաբան եւ թղթակից Սամիր Արբաշ, վիպագիր Աբդուլ Սալամ ալ Ուջեյլի, թատերագիր Վալիդ Իխլասի, թարգմանիչ Շաուքաթ Յուսեֆ, գրող-վիպագիր Աբդուլ Ռահման Մունիֆ, թարգմանիչ Ղասան Քաջջո, թատերագիր Մամդուհ Ադուան, նկարիչ Խալիլ Աքքարի, բեմադրիչ Նաջդաթ Անզոր, գրող, սցենարիստ Հասան Մ. Յուսեֆ, գրող, սցենարիստ Նիհադ Սիրիս... Արդեն արաբերեն են թարգմանված Մովսես Խորենացու «Հայոց պատմությունը», Գրիգոր Նարեկացու «Մատյան ողբերգությանը», ուրիշ շատ գործեր... Կարծում եմ, որ հայ-սիրիական մշակութային կապերի մասին կարելի է շատ հանգամանալի խոսել, առավել եւս, որ արդեն ձեռք բերվեցին կոնկրետ համաձայնություններ:

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼՈՅԱՆ

ՆՈՐ CD

«Պատիւ ըրէք ...»

Սիամանթոյի գործերը Ազատ Գասպարյանի կատարմամբ

«Պատիւ ըրէք վսեմական Թերթողին», ասել է Վարուժանը, ասում է Վարուժանը Սիամանթոյի համար: «Պատիւ ըրէք...», քանզի մեր միջով անցնում է նա ամեն պահ՝ մեր մեջ մնալով: Մնում է որպես մեր հիշողությունը: Վահան Թեքեյանը պիտի հավելի. «Մենք լուռ եւ ականջալուր կը սպասենք Սիամանթոն, հա՜յր: Մենք չենք ուզեր լսել ուրիշ երգեր, մեր աղօթքները եւ մեր աղաչաւոր ունկնդրութիւնը չենք տայեր ցաւագին քնարներու: Մենք կը սպասենք, որ Սիամանթոն գայ եւ երգէ... Քնացիր, ո՛վ մեծ, ծաղիկին պէս, որ գիշերուան կը սպասէ աւելի թարմութիւն, աւելի զովութիւն՝ պատրաստ առաւօտեան... Նոր Սիամանթօ, մենք կը սպասենք քեզի, որովհետեւ աղքատ ենք, մերկ ենք եւ արիւնոտ: Զուրկ ենք երգէ եւ եղբայրութենէ, զուրկ ենք հին ոգիներէ: Ոգին, որ պայծառ է, թեւաբաց է, որ կը սաւառնէր ...»...

...1915 թվականի ապրիլի 24-ին 200 հայ մտավորականների թվում աքսորվում

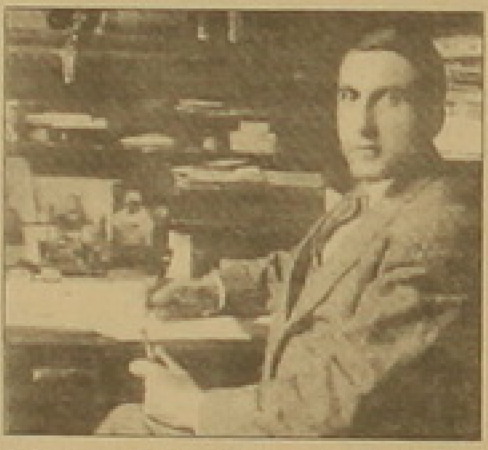

է նաեւ Ատոմ Յարճանյանը՝ Սիամանթոն: Թուրքիայի ո՞ր բնակավայրից ուրիշ որեւէ այլ ի՞նչ տարածք պիտի աքսորվեր հայ մարդը, հայ մտավորականը: Այաշը կամ Չանղըրըն ավելի շատ աքսորավայր պիտի կոչվեին, քան Պոլի՞սը... Հայոց քաղաքներից հերթականը (ոչ առաջինը, ոչ վերջինը) պիտի լիներ սա: Ու «գնում էր բախտի միջից մի արձան կարծես մարմարե. /Թեւերը բարձր, քարե աչքերում բախիծ ու կորով, /Իր քարե շրթներով նա անկատ մը երգ էր փորձում բարբառել, /Թվում էր, որ Մահն էր տեսել եւ Սարսափը նա իր աչքերով...»: Չարենցն այսպես է պատկերացրել Սիամանթոյի վերջին երթը: Բայց նույն եղերական Սիամանթոն այսպես, լոկ այսպես չի մնացել Չարենցի մեջ: Մեր մեջ նաեւ: Եթե այսպես լիներ միայն՝ ուրեմն մեր կորուստը Ատոմ Յարճանյան կլիներ սոսկ, այլ ոչ՝ Սիամանթո...

Նորից հիշենք Վարուժանի խոսքը՝ «Պատիւ ըրէք վսեմական Թերթողին...»:

Այսպիսի պատիվ է արել Ազատ Գասպարյանը, որ Սիամանթոյի ազգական Մանուկ Աղամյանի հորդորանքով եւս մեկ անգամ կարդացել է Սիամանթո, ձայնագրություն արել եւ ձայնասկավառակ (CD) պատրաստել:

Ս. Գ.

Ապրելով օտար երկրում՝ ապրել Հայաստանի համար

Հայաստանում կայանալու է շվեյցարական երաժշտության փառատոն

Արդեն երեք տարի է, ինչ երաժշտագետ, արվեստագիտության թեկնածու Նելլի Մարտիրոսովա-Սիմոնյանն աշխատում է իր դոկտորական թեզի վրա, որի թեման ֆրանսիական արդի երաժշտությունն է: Մինչ այս նա մի շարք հոդվածներ եւ էսսե է տպել այս թեմայով: Եվ պատահական չէ, որ նաեւ ռուսական մամուլում հրատարակված նյութերն էլ հենց հիմք ծառայեցին Նելլի Մարտիրոսովա-Սիմոնյանին գրքի պատվեր ստանալու: Մեր հայրենակցուհին, սակայն, սոսկ գիտական աշխատանքով չի զբաղվում: Ապրելով Փարիզում, նա կարողացել է կազմակերպական որոշակի աշխատանք տանել Հայաստանի մշակութային կյանքի առաջընթացին սատար կանգնելու համար: Անձնական ծանոթությունների շնորհիվ նա միջոցներ է գտել, գումարներ հանգանակել, որոնք ծառայելու են երաժշտական փառատոների կազմակերպմանը: Նա իր այս առաջարկությամբ դիմել է ՀՀ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարարին:

– Նախարարը, ասում է տիկին Նելլին, ինձ հիանալի ընդունեց, խոստացավ հոգալ փառատոնի որոշ ծախսեր, դահլիճներ տրամադրել, կատարել գովազդի եւ տպագրական

աշխատանքները:

Հայաստանում անցկացվելիք փառատոնի պաշտոնական հովանավորները ՀՀ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարարությունն է, «Պրոհելվեթիա» միջազգային կազմակերպությունը (կենտրոնը գտնվում է Շվեյցարիայում), «Միգրո» միությունը: Փառատոնին հյուրերը լինելու են շվեյցարացի երաժիշտներ Մաշիա Արտերը (հոբոյ), Բորիս Պրեւիցիկը (ֆլեյտա), Մարտինաս Ցրեգդա ֆոն Բեկկերը (ջութակահարուհի, որը ներկայացնում է Լիտվան եւ Գերմանիան): Նրանց հետ միասին ելույթ են ունենալու նաեւ թավջութակահար Ֆելիքս Սիմոնյանը (Կոմիտասի անվան քառյակի ճանաչված երաժիշտն այժմ ներկայացնում է Հայաստանը եւ Ֆրանսիան) եւ դաշնակահարուհի Անահիտ Սիմոնյանը: Ի դեպ, այս հինգ երաժիշտները վերջին յոթ տարիների ընթացքում բազմաթիվ համերգներ են կազմակերպել աշխարհի տարբեր երկրներում՝ ելույթ ունենալով մեկ որպես դուետ, մեր որպես տրիո, կվարտետ, կվինտետ:

Փառատոնը տեղի է ունենալու հոկտեմբերի 8-22-ը: Այն զուտ երեւանյան «աշխարհագրություն» չի ունենալու: Առաջին համերգը կայանալու է Ստեփանակերտում: Հնարավոր է, որ մինչեւ Երեւան դառնալը խումբը մեկ ելույթ ունենա նաեւ Լաչինում: Այնուհետեւ մեկ համերգ էլ լինելու է Գյումրիում: Իսկ հիմնական ծրագրերը կատարվելու են Երեւանում: Այնուհետեւ մաստեր-կլաս (վարպետության դասեր) են անցկացվելու Սայաթ-Նովայի անվան երաժշտական ուսումնարանում (ի դեպ, մուտքը ազատ է բոլոր երաժիշտների համար): Համերգ-հանդիպում է լինելու նաեւ Էջմիածնի հոգեւոր ճեմարանում: Վարպետության դասերը սակայն չեն լինելու միայն Երեւանում: Այդպիսի պարապմունքներ լինելու են նաեւ Արցախում, Գյումրիում, Էջմիածնում, Սեւանում:

Փառատոնի ժամանակ կատարվելու են Առնո Բաբաջանյանի, Հանս Հոլիգերի, Իսանգ Յունի, Ստեֆան Վիրտի, Մարտինաս ֆոն Բեկերի, Մաշիա Արտերի, Անահիտ Սիմոնյանի, Բորիս Պրեւիցիկի եւ այլոց ստեղծագործությունները: Ի դեպ, գրեթե բոլոր ստեղծագործություններն առաջին անգամ են կատարվելու:

– Ես շատ եմ ուզում, ասում է տիկին Նելլին, որ այս ստեղծագործությունները հեղինակներն առաջին անգամ ներկայացնեն Հայաստանում: Ոչ միայն այն պատճառով, որ իմ մեջ խոսում է հայուհին: Տասնամյակներ շարունակ Խորհրդային Միություն կոչվող երկրում Երեւանն իսկապես երաժշտական կենտրոն էր: Մոսկվայում, Լենինգրադում, Մինսկում եւ Թբիլիսիում հյուրընկալվող աշխարհահռչակ ոչ մի երաժիշտ չէր շրջանցում Երեւանը: Եվ այդ ավանդույթը պետք է պահպանել:

Նելլի Մարտիրոսովա-Սիմոնյանը մտադրություն ունի եկող տարի Հայաստանում կազմակերպել ֆրանսիական երաժշտության փառատոն: Արվեստաբան հայուհուն մաղթենք հաջողություն՝ ի շահ հայ երաժշտության, հայ մշակութային կյանքի անընդհատ տոփյունի:

Ս. ՄԵԼՔՈՆՅԱՆ

Մարզական

ՀԵԾԱՆՎԱՅԻՆ ՍՊՈՐՏ

Մեր հայրենակիցների նվիրյալ ջանքերը

Տարիներ շարունակ քաղաքամայր Երեւանի հեծանվահրապարակը համամիութենական ու միջազգային մրցումների թատերաբեմ էր։ Այստեղ հանդես են եկել Խորհրդային Միության, Եվրոպայի ու աշխարհի չեմպիոն-չեմպիոնուհիներ։ 70-ական թթ. նույնպես փայլեցին հայազգի հեծանվորդներ Նիկոլ եւ Սողոմոն Քեփեքյանները, որոնք «ձեռնոց էին նետում» աշխարհահռչակ Սեմենեց եղբայրներին, Մորելոնին, Ռատին... Դժբախտաբար, Քեփեքյան եղբայրները կանուխ դադարեցրին մրցելույթները։ Հանգրվանեցին Բելգիայում եւ ապա Ֆրանսիայում, սակայն չմոռացան իրենց հայրենիքն ու... Երեւանի հեծանվահրապարակը։

Հայաստանի անկախացման դժվարին տարիներին, երբ հանրապետությունում արդեն կործանման եզրին էր կանգնել նաեւ արագընթաց հեծանվահրապարակային այս գրավիչ մարզաձեւը, անսպասելիորեն օգնության փութաց Սողոմոն Քեփեքյանը, ապա եւ Տոնապետ-Պատրիկ Գազանջյանը։ Նրանք ոչ միայն Հայաստանի տաղանդավոր հեծանվորդներին թանկարժեք մարզագույք, հեծանիվներ, հեծանվադողեր եւ այլ սարքեր նվիրեցին Ֆրանսիայից, այլեւ սկսեցին կազմակերպել մրցաշարեր ու մրցումներ «Ֆրանս-Արմենի» միության հովանավորությամբ եւ անձնական ներդրումով։ Նրանց գլխավոր ծրագրերից մեկն է համահայկական «Կրիտերիումի» կազմակերպումը սփյուռքահայ մարզիկների եւ ակումբների մասնակցությամբ։ Դա մի ծրագիր է, որտեղ մի խումբ հեծանվորդներ քաղաքամիջյան փակ տարածքում, բարձր արագությամբ ընթանում են ավելի քան մի տասնյակ անգամ՝ գրանցելով արագության ցուցանիշներ։ Ֆրանսիայի, Իտալիայի, Իսպանիայի շրջավազքերում հաճախ օգտագործվում է «Կրիտերիումը», որտեղ ստուգվում են հեծանվորդների մարզական բարձր ցուցանիշները։

Քեփեքյանն ու Գազանջյանը Երեւանի հեծանվահրապարակում

Երեւանի հեծանվահրապարակում հանդիպելով Սողոմոն Քեփեքյանին՝ հարց տվեցինք, թե ինչպիսի՞ առաքելությամբ է գտնվում Հայաստանում։ «Նկատի առնելով, որ հեծանվասպորտը Հայաստանում դժվարին իրավիճակում է, որոշեցինք ասոցիացիա կազմել՝ օգնելու մեր սիրելի մարզաձեւին, ասաց պրն Քեփեքյանը։ Այսօրվա միջոցառումը երրորդն է՝ կազմակերպված «Վելո-սպորտս Ֆրանս-Արմենիի» կողմից, եւ որը երրորդ տարին է, որ անցկացվում է այստեղ։ Այս միջոցառումը երկու նպատակ ունի՝ ապահովել պատանի հեծանվորդներին անհրաժեշտ մարզագույքով, ապա՝ մրցումներ կազմակերպել վարպետության բարձրացման համար։ Այսօր տաղանդաշատ պատանիներ կան, որոնք կարող են մասնակցել աշխարհի առաջնությանը, եւ մեր նպատակն է, անհրաժեշտ պարապմունքներից հետո, գտնել մեկին, որը կարող կլինի մասնակցել աշխարհի ուժեղագույնների մրցավեճին»։

Օգնության եւ համագործակցության լայն աշխատանքներ էր տարել նաեւ Տոնապետ-Պատրիկ Գազանջյանը։ Նրա կարծիքով, հեծանվասպորտը Հայաստանում կարելի է ոչ միայն փրկել, այլեւ դարձյալ ներգրավել միջազգային արհեստավարժ շրջանակներում, եթե մարզիկների կողմից հարգվեն մարզման, ռեժիմի պահպանման եւ աշխատասիրության կանոնները, որոնք անփոխարինելի են բարձրակարգ հեծանվորդների պատրաստման մեջ։

ՀԱՄՈ ՄՈՍԿՈՖՅԱՆ

ՇԱԽՄԱՏ

Մնացել է երեք տուր

Միանձնյա առաջատարը Գաբրիել Սարգսյանն է

Հայաստանի տղամարդկանց առաջնության վեցերորդ տուրից հետո միանձնյա առաջատարը՝ պատանի միջազգային վարպետ Գաբրիել Սարգսյանը, պահպանեց իր դիրքերը։ Այս անգամ նա սեւ գույնի խաղաքարերով հանդիպել էր մրցաշարի ամենափորձառու մասնակցի՝ գրոսմայստեր Սմբատ Լպուտյանի հետ։ Վերջինս փորձում էր ամեն կերպ հաղթել մրցակցին ու մրցաշարային աղյուսակում առաջ անցնել նրանից։ Սակայն Գաբրիելը համառորեն պաշտպանվում էր ու կարողացավ հասնել իր նպատակին. ի վերջո 68-րդ քայլում հանդիպումն ավարտվեց ոչ-ոքի։

Խաղաղ արդյունք գրանցվեց տուրի եւս երկու պարտիաներում. ոչ-ոքի խաղացին գրոսմայստերներ Աշոտ Անաստասյանն ու Արտաշես Մինասյանը, Կարեն Ասրյանն ու Լեւոն Արոնյանը։

Ցավալի պարտություն կրեց գրոսմայստեր Էլինա Դանիելյանը, որը սպիտակ խաղաքարերով մրցում էր միջազգային վարպետ Տիգրան Նալբանդյանի հետ։ Էլինան կարողացավ միջնախաղում առավելության հասնել եւ հաջողության լավ հնարավորություններ էր պահպանում։ Բայց նա հայտնվեց ցայտնոտում եւ սպառեց ժամանակը։ Սա Դանիելյանի երրորդ անընդմեջ պարտությունն էր։

Հետաքրքիր ընթացավ միջազգային վարպետներ Արսեն Եղիազարյանի եւ Արա Մինասյանի հանդիպումը։ Թվում էր, թե այն ոչ-ոքի կավարտվի, բայց Եղիազարյանը կարողացավ վերջնախաղում գերազանցել մրցակցին ու միավոր գրանցել իր օգտին։

Վեց տուրից հետո մրցաշարում այսպիսին է իրավիճակը. 1. Սարգսյան՝ 4,5, 2-3. Լպուտյան, Եղիազարյան՝ 4-ական, 4-5. Ասրյան, Նալբանդյան՝ 3,5-ական, 6. Արոնյան՝ 3, 7. Արա Մինասյան՝ 2,5, 8-9. Արտ. Մինասյան, Անաստասյան՝ 2-ական, 10. Դանիելյան՝ 1 միավոր։

Փորձեք լուծել

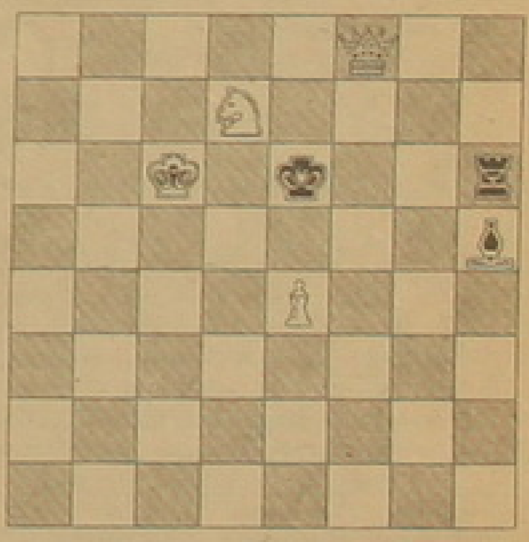

Մատ 2 քայլից

Մեր տպագրած նախորդ 2 քայլանի խնդրի լուծումն է 1.Չb2։

ՖՈՒՏԲՈԼ

Երկխոսությունը կայացավ

Կայացավ մինի ֆուտբոլի «Քաղաքակրթությունների երկխոսության գավաթ» մրցաշարի առաջին տուրը։

Մեկնարկային խաղում հանդիպեցին Իրանի դեսպանության եւ Հայաստանի լրագրողների թիմերը (1-ին խումբ)։ Ծավալվեց համառ պայքար, որի ընթացքում ավելի ուժեղ գտնվեցին դիվանագետ ֆուտբոլիստները. նրանք մրցակիցներին հաղթեցին 4-1 հաշվով։ Զուր չէ, որ Իրանի դեսպանության թիմը մրցաշարի ֆավորիտներից է։ Այս նույն խմբի ՄԱԿ-Դի Սի Էյ հանդիպումն ավարտվեց ոչ-ոքի՝ 2-2։ Ընդ որում, ադամանդագործները կարողացան պարտությունից խուսափել վերջին րոպեին։

2-րդ խմբում Գերմանիայի դիվանագետները 6-5 հաշվով հաղթեցին իրենց ֆրանսիացի գործընկերներին։ Հետաքրքիր պայքարում ընթացավ Անգլիայի եւ Ռուսաստանի դեսպանությունների թիմերի խաղը։ 7-5 հաշվով հաղթանակ տարան ֆուտբոլի հայրենիքի՝ Անգլիայի ներկայացուցիչները։ Այս հանդիպման ժամանակ բարձր տեխնիկա եւ համառություն ցուցադրեց սեւամորթ Ջեմալ Մասանը, որը 4 գոլ խփեց ռուսների դարպասը։ Նա եւ Ֆրանսիայի դեսպանության թիմի ավագ Ֆիլիպ Դեսերլը գլխավորում են ռմբարկուների ցուցակը։

Պետք է նշել, որ մրցաշարն առաջացրել է ֆուտբոլի սիրահարների մեծ հետաքրքրությունը։ Եվ դա վերաբերում է ոչ միայն շարքային ֆուտբոլասերներին, այլեւ դիվանագիտական ներկայացուցչությունների եւ կազմակերպությունների ղեկավարներին։ «Դինամո» մարզադաշտի տրիբունաներում կարելի է տեսնել Հայաստանում ՄԱԿ-ի համակարգող Կասիդա Չեկալովիչին, Հայաստանում ԻԻՀ-ի արտակարգ եւ լիազոր դեսպան Մոհամմադ Ֆարհադ Քոլեյնիին, Հայաստանում Ռուսաստանի դեսպանության բաժնի վարիչ Վլադիմիր Խուլյովին եւ ուրիշների։

Սեպտեմբերի 8-ին կայանալիք երկրորդ տուրում կմրցեն ՄԱԿ-լրագրողներ, Իրան-Դի Սի Էյ, Ֆրանսիա-Անգլիա, Գերմանիա-Ռուսաստան զույգերը։ Տուրի սկիզբը՝ ժամը 18:30-ին։

ՏԻԳՐԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ
Մրցաշարի կազմկոմիտեի նախագահ, Հայաստանում «Ինտերֆաքս» գործակալության սեփական թղթակից

Ռոմարիոն իրեն ցույց տվեց

Հարավային Ամերիկայում անցկացվեցին աշխարհի 2002 թ. առաջնության ընտրական մրցաշարի հերթական 8-րդ տուրի հանդիպումները։ Ահա դրանց արդյունքները՝ Պերու-Արգենտինա՝ 1-2, Բրազիլիա-Բոլիվիա՝ 5-0, Պարագվայ-Վենեսուելա՝ 3-0, Ուրուգվայ-Էկվադոր՝ 4-0, Չիլի-Կոլումբիա՝ 0-1։

Բրազիլիայի հավաքականի կազմում տեւական ընդմիջումից հետո կրկին հանդես եկավ հանրահայտ Ռոմարիոն։ Հենց նա էլ դարձավ հանդիպման հերոսը՝ 3 գնդակ ուղարկելով Բոլիվիայի հավաքականի դարպասը։ Մյուս երկու գոլերը խփեցին Ռիվալդոն եւ բոլիվիացի Մարկեսը (սեփական դարպասը)։ Ռոմարիոն այժմ 5 գոլով ստանձնել է մրցաշարի ռմբարկուի դերը։

ՌՈՅԹԵՐ-ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

Հիշեցնենք, որ մրցաշարում առաջին չորս տեղեր գրավողները միանգամից իրավունք կստանան հանդես գալու աշխարհի առաջնության եզրափակիչ փուլում։ Հինգերորդ տեղը գրավող հավաքականն անցումային խաղեր կանցկացնի Օվկիանիայի լավագույն թիմի հետ։

Մրցաշարային աղյուսակ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Արգենտինա	8	6	1	1	18-7	19
2. Կոլումբիա	8	4	3	1	8-4	15
3. Ուրուգվայ	8	4	2	2	11-5	14
4. Բրազիլիա	8	4	2	2	14-9	14
5. Պարագվայ	8	4	2	2	11-8	14
6. Չիլի	8	3	1	4	11-10	10
7. Էկվադոր	8	3	1	4	9-13	10
8. Պերու	8	2	2	4	6-7	8
9. Բոլիվիա	8	1	2	5	4-14	5
10. Վենեսուելա	8	1	0	7	5-20	3

Նախորդ համարում տպագրված խաչբառի պատասխանները

ՀՈՐԻԶՈՆԱԿԱՆ։ 1. Օկտավ 4. Թվիստ 7. Այրումի 10. Բորենի 11. Շղարշ 12. Բալաստ 13. Տալլին 14. Աջանի 15. Եզր 17. Կոկ 19. Դող 22. Շիշ 25. Ուռուցք 27. Ռեմարկ 28. Էլակետ 29. Ալժիր 30. Ռամզես 31. Թռուցիկ 32. Պուարո 33. Աքլոր

ՈՒՂՂԱՀԱՅԱՑ։ 2. Կայման 3. Աբուլաձե 5. Վերելակ 6. Սանտիմ 8. Իշտար 9. Թառափ 10. Բոտիկ 16. Զոռ 18. Ոգի 19. Դռայզեր 20. Դուկաս 21. Բուրժե 22. Շքերթ 23. Շքամուտք 24. Մերացու 26. Մեխիկո

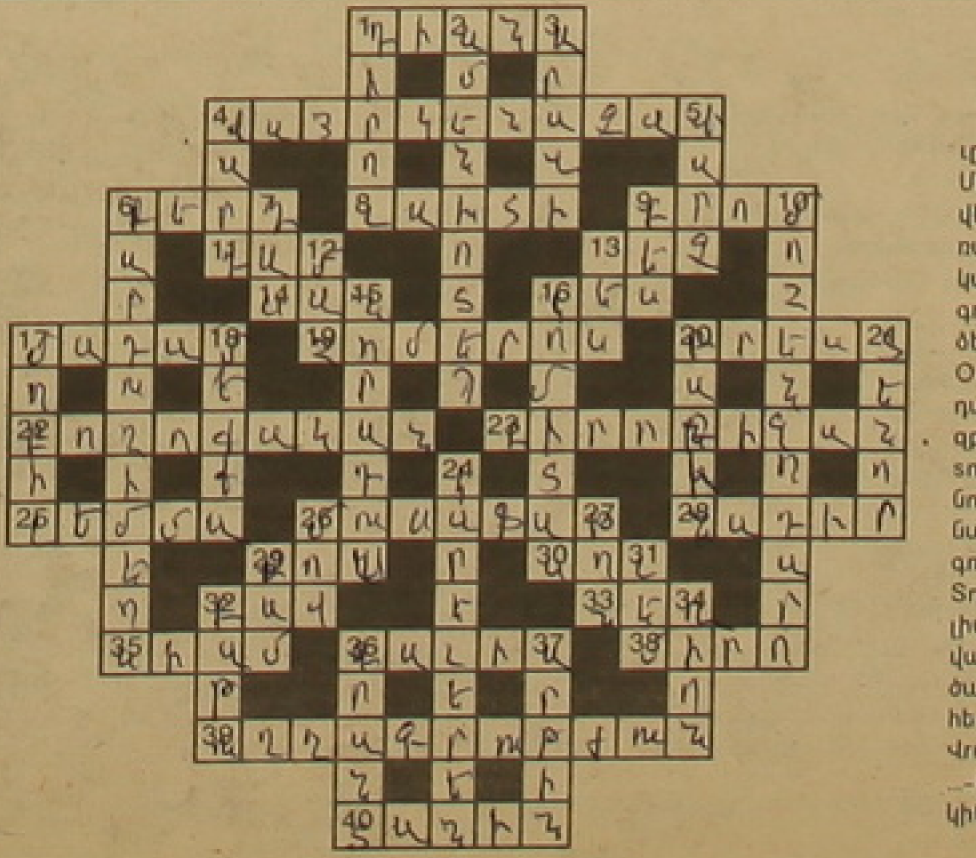

ԽԱՉԲԱՌ

Ուղղահայաց

1. Ծամոն։ 2. Եգիպտական փարավոն։ 3. «Արեւը» պատմվածքի հեղինակը։ 4. Ծաղիկ, որին Ռ. Մելիքյանը ձոնել է մի հիասքանչ ռոմանս։ 5. Կավե ջրաման։ 6. Հայաստանում քրիստոնեության առաջին տարածողներից։ 7. Դասավանդվող առարկային հատկացված ակադեմիական ժամ։ 9. Հայ գրող, դրամատուրգ։ 10. Երկնային հրով եւ գնդաձեւ կայծակներով այրված հնդկական քաղաք։ 12. Օրգանիզմի կենսագործունեության վերջնական դադարեցում։ 13. Մակբայ։ 15. Չկնորսությամբ զբաղվող գյուղ Հայաստանում։ 16. Հայ երաժշտության դասական։ 17. Ամերիկյան նավթային մոնոպոլիա «... օյլ»։ 18. Մահմեդականության հիմնադիր Մուհամմեդի ծննդավայրը։ 20. Մանածագործարաններում օգտագործվող թելի կծիկ։ 21. Տղամարդու երգչական բարձր ձայն։ 24. Կարելիայում ապրող ժողովրդի լեզուն։ 26. Խաղողի վազի ճյուղ։ 27. Խոնավ, թաց։ 29. Ըստ Աստվածաշնչի Նոյի կրտսեր որդին։ 31. «Սոլարիս» վեպի հեղինակը։ 32. Ոսկե Հորդայի խաներից։ 34. Գետ Վրաստանում։ 36. Ժյուլ Վեռնի վեպը «Նավապետ ...-ի որդիները»։ 37. Հերոս «Սարոյան եղբայրներ» կինոնկարում։

Հորիզոնական

1. Հունական դիցարանում Արտեմիս, հռոմեականում ...։ 4. Ժամանակաչափ։ 6. Անառիկ ամրոց, ...։ 8. Քաղաք Ֆինլանդիայում։ 9. Քիմիական տարր։ 11. Ձայնակցություն։ 13. Քաղաք Հունգարիայում։ 14. Տվյալ քոլեջի, դպրոցի աշակերտ, ...։ 16. Ամբողջ երկու հավասար մասերից մեկը։ 17. Սարդուի պիեսը «... Մանժեն»։ 19. Անտիկ աշխարհի բանաստեղծ։ 20. Սահմանային քաղաք Բելառուսում։ 22. Բողոքականություն դավանող անձ։ 23. Քաղաք Ռուսաստանի Խաբարովսկի երկրամասում։ 25. Օժանդակ թեորեմ, որն անհրաժեշտ է թեորեմ ապացուցելու համար։ 26. Դարասկզբին ստեղծված ադրբեջանական բուրժուազգայնական կուսակցությանը հարող։ 28. Երկնոլորտի զենիթին հակադիր կետը։ 29. Մաշկային վարակիչ հիվանդություն։ 30. Երաժշտական հնչյունաշարի հինգերորդ հնչյունաշարը։ 32. Հերիք, վերջ։ 33. 666-ով գաղտնագրվածը։ 35. Թաիլանդի նախկին անվանումը։ 36. Պատմական մարզ Եվրոպայում։ 38. Գալշոյանի հայտնի հերոսը։ 39. Լեզվաբանության բաժին։ 40. Թույլ թթու՝ ստամոքսա-աղիքային համակարգ թափանցած թույները չեզոքացնող հակաթույն։

Կազմեց Է. ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԸ

Օրվա հետեւից

Սկիզբը էջ 1

Ես աշխատել եմ 20 տարեկանից սկսած, եւ վեհափառը ժամանակին է այն ինձ տվել, բայց սա ընծա է մեր ողջ աշխատանքային խմբին՝ գնահատելու ոչ միայն անցյալի մեր կատարածը, այլեւ քաջալերելու ապագա աշխատանքի համար»: Ինչ վերաբերում է ցուցահանդեսին, այն բավականաչափ հետաքրքրություն էր արթնացրել գերմանացիների մեջ՝ արդեն բացման հաջորդ օրը կեսօրից առաջ 200 այցելու գրանցելով: (Ցուցահանդեսի մասին՝ առանձին նյութով): Կիրակի, սեպտեմբերի 3-ին, ժամը 10-ին, Հալլեի Մարք հրա-

Ռայնհարդ Հյոփները: «Վերջին տասնամյակի քաղաքական զարգացումները նոր դրական հեռանկարներ են խոստանում հայ-գերմանական հարաբերություններում: Ես հավատում եմ, որ Եվրոպան կխթանի Հայաստանի անկախ հանրապետության զարգացումը՝ մշակութային եւ գիտական երկխոսությամբ, որի մի փորձն է այս միջազգային համաժողովը: Հայերը եւ հատկապես Հայ առաքելական եկեղեցին արժանի է գնահատության մյուս կրոնների հետ սկսած հաստատուն երկխոսության համար, եւ մենք պետք է սատարենք այդ ջանքերին»: Համաժողովին արդյու-

նավ գնահատականի չարժանացավ: Արամ Ա-ն հենց բեմից իր ելույթի պահին անհամաձայնություն հայտնեց որոշ դրվագների վերաբերյալ, թեեւ պրն Գենշերն իր ելույթից հետո արդեն հեռացել էր դահլիճից: Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոսը համակարծիք չլինելով գլոբալիզացիան դրական երեւույթ որակելուն, մատնանշեց, թե վերջինս փոշիացնում է ազգային անհատականությունն ու ինքնությունը:

«Նախկին արտգործնախարարի մասին ինչ կարծիք ունի ԳԴՀ-ում ՀՀ դեսպանը» մեր հարցին պրն Ոսկանյանը պատասխանեց, թե այն բա-

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Հալլեում իսկական հայկական օրեր

տարակի Տիրամոր ավետարանչական եկեղեցում գերմանահայոց առաջնորդ Գարեգին արք. Բեկչյանի մատուցմամբ տրվեց սուրբ պատարագ, որին իրենց ողջույնի խոսքն էին բերել Գերմանիայում գործող կաթոլիկ եւ ավետարանչական եկեղեցիների մեկ տասնյակի հասնող ներկայացուցիչներ: Մարսելից ժամանած «Սահակ-Մեսրոպ» խառածայն երգչախումբը, Խաչիկ Յըլմազյանի ղեկավարությամբ, հիացրեց մոտ 400 նստատեղ ունեցող եկեղեցու լեփ-լեցուն սրահի ներկաներին: Վաչե սրբազանը փոխանցեց Ամենայն հայոց կաթողիկոսի անունից օրհնանքի ու ողջույնի խոսք ասաց, որի գերմաներեն տեքստը ընթերցեց Ավստրիայի թեմի առաջնորդ Մեսրոպ արք. Գրիգորյանը: Այնուհետեւ հայերենով ու անգլերենով իր խոսքը կարդաց Արամ Ա կաթողիկոսը, նշելով, որ մեր 1700-ամյակը չպետք է համագումարների, ուխտագնացությունների եւ զանազան ձեռնարկների ամբողջություն դառնա, այլ ընթացք է, որ սկսված է եւ չպետք է կանգ առնի 2001 թ. ավարտին:

Նույն օրը, ժամը 16-ին Քեմփինսկի մշակույթի եւ համագումարների կենտրոնում հանդիսավորապես բացվեց «Հայաստան-2000» միջազգային գիտաժողովը: Ողջույնի խոսք ասաց «Մեսրոպ» հայագիտական հետազոտությունների կենտրոնի տնօրեն դոկտ., պրոֆեսոր Հերման Հոլցը, իսկ ուղերձներ հղեցին Հալլե-Վիթենբերգի Մարտին Լյութեր համալսարանի ռեկտոր, դոկտ., պրոֆեսոր Վիլֆրիդ Գրեկը, Սաքսոնիա-Անհալթ նահանգի նախագահ դոկտոր

նավեստություն մաղթելով, իր գրավոր ուղերձն էր հղել ԳԴՀ նախագահ Յոհաննես Ռաուն՝ մասնավորապես հիշելով Յոհաննես Լեփսիուսի կատարած մեծ աշխատանքը հայ-գերմանական երկխոսության մեջ եւ հույս հայտնելով, թե համաժողովի բաց եւ կենդանի բանավեճն ավելի կամրապնդի երկու ժողովուրդների փոխըմբռնումը: Այնուհետեւ ընթերցվեց նաեւ ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի գերմաներեն գրավոր ուղերձը, որում հիշատակվում էր երկու պետությունների խաչակրաց արշավանքների ժամանակներից եկող կապերի մասին: Ուղերձում երախտագիտություն էր հայտնվում «Հայաստան-2000»-ի կազմակերպիչներին եւ հովանավորներին: Այնուհետեւ ներկաները լսեցին նաեւ ԳԴՀ-ում ՀՀ դեսպան դոկտ. Աշոտ Ոսկանյանի, ԳԴՀ նախկին արտգործնախարար դոկտ. Հանս Դիտրիխ Գենշերի եւ Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոս Արամ Ա-ի ելույթները: Օրվա հանդիսաճառի հեղինակ, գերմանացի հայտնի քաղաքական գործիչ պրն Գենշերն իր ելույթի առաջին մասում մանրամասն ներկայացրեց հայ ժողովրդի պատմությունն ու մշակույթը, առանձնահատուկ շեշտելով, թե 1700-ամյա հոբելյանը ոչ միայն Հայաստանի, այլեւ համայն աշխարհի համար կարեւոր իրադարձություն է: Ելույթի առավել հետաքրքրական հատվածում անդրադարձավ տարածաշրջանային ինտեգրացման գլոբալիզացիայի խնդիրներին՝ խոսելով հատկապես Կովկասի մասին: Ներկաների կողմից գերմանացի քաղաքական գործչի ելույթը միանշա-

վականաչափ հստակ արտահայտում է այսօրվա գերմանական, նաեւ եվրոպական քաղաքականության տեսակետը: Քաղաքական տեսակետից կոռեկտ այդ ելույթի առանձին տարրերի հետ չհամաձայնելով, հաշվի առնել չենք կարող դրանք բանակցությունների սեղան նստելիս: Կան բաներ, որոնք դժվար իրականացնելի են: Օրինակ, երբ Անդրկովկասը կամ մյուս շրջանները պետք է համատեր ոլորտներ դառնան: Մեր համագործակցելու առաջարկներին ադրբեջանցի եւ մյուս հարեւանները միշտ չէ, որ համաձայնում են, ասաց պրն դեսպանը:

Ընդհանուր առմամբ տարբեր երկրներից Հալլե ժամանած հայ եւ օտար գիտնականներն ու եկեղեցականները գոհունակություն հայտնեցին մինչեւ սեպտեմբերի 10-ը ընթացող համաժողովի մասին: Թեեւ ակնկալում էին երկու կաթողիկոսների համատեղ ներկայությունը: Բացի այդ, Քեմփինսկի դահլիճի առջեւ փողփողացող ՀՀ դրոշը հորիզոնական գունաբաժանման փոխարեն ուղղահայաց կարմիր, կապույտ, նարնջագույն տեսքն ուներ, իսկ երկուշաբթի լուսադեմին էլ պաշտոնական հրավիրյալների «Դորինթ» հյուրանոցում փորձնական ստուգողական ահազանգը քնից արթնացրել ու տագնապեցրել էր ի թիվս այլոց նաեւ Արամ կաթողիկոսին, ինչի համար կազմակերպիչներն անհարմար էին զգում: Հուսանք, որ հետագա զեկուցումները շատ կլինեն, որոնք անակնկալ հաճելի պահեր ավելի շատ կգրանցեն «Հայաստան-2000» համաժողովում:

Ուշադրություն

Հայաստանի հաշվապահների եւ աուդիտորների ասոցիացիային (ՀՀԱԱ) անհրաժեշտ են դասախոսներ հետեւյալ առարկաների դասավանդման համար

1. Հաշվապահական հաշվառման հիմունքներ- 1 տեղ
2. Կառավարման տեղեկատվություն- 1 տեղ
3. Տեղեկատվության վերլուծություն- 1 տեղ

Վերը նշված դասախոսությունները կարդացվելու են ACCA-ի որակավորման համար գրանցված ուսանողների համար՝ անգլերենով:

4. Հայաստանի հարկային համակարգ- 1 տեղ

Դասախոսությունները պետք է կարդացվեն հայերեն լեզվով Հայաստանի հաշվապահների եւ աուդիտորների ասոցիացիայի որակավորման ուսանողների համար:

Բոլոր դասախոսությունները կարդացվելու են երեկոյան ժամը 18:00-21:00, յուրաքանչյուր խմբի հետ շաբաթական 4-6 ժամ: Դասախոսները կվճարվեն ժամավճարային սկզբունքներով:

Ցանկացողները կարող են դիմել Հայաստանի հաշվապահների եւ աուդիտորների ասոցիացիայի կրթության եւ որակավորման հանձնաժողով մինչեւ ս. թ. սեպտեմբերի 7-ը:

Հասցե՝ Կարապետ Ուլնեցու 31, 5-րդ հարկ
Հեռ.՝ 24-93-29, 24-93-09, 24-93-19

Հայտարարություն

ՀՀ պետական եկամուտների նախարարությունը Երեւան քաղաքի եւ ՀՀ մարզային տարածքային հարկային տեսչություններում, ինչպես նաեւ ՀՀ մաքսային մարմիններում հետագայում աշխատանքի անցնելու նպատակով ՀՀ քաղաքացիների համար ս. թ. սեպտեմբերի 20-ից կազմակերպում է երկամսյա (վճարովի 30.000 դրամ) մասնագիտական դասընթացներ: Որակավորման քննությունը գերազանց գնահատականով հանձնած քաղաքացիների ուսման վճարի գումարը կփոխհատուցվի ՀՀ պետական եկամուտների նախարարության ֆինանսական միջոցներից:

Ընդունելությունը կիրականացվի հարցազրույցի միջոցով: Դասընթացների ավարտից հետո որակավորման քննությունները հաջողությամբ հանձնողները կապահովվեն համապատասխան աշխատանքով հարկային եւ մաքսային համակարգում:

Դասընթացներին կարող են մասնակցել մինչեւ 30 տարեկան բարձրագույն կրթությամբ այն ՀՀ քաղաքացիները (տղամարդիկ պարտադիր զինվորական ծառայություն անցած), ովքեր տիրապետում են.
ա) առնվազն մեկ օտար լեզվի
բ) համակարգչի հետ աշխատանքին:

Հարկային մարմիններում աշխատել ցանկացողներից նախապատվությունը կտրվի ֆինանսատնտեսագիտական կամ իրավաբանական կրթություն եւ առնվազն երկու տարվա հաշվապահական աշխատանքի փորձ ունեցողներին, իսկ մաքսային մարմիններում՝ ֆինանսատնտեսագիտական, իրավաբանական եւ ճշգրիտ գիտությունների բնագավառների մասնագետներին:

Հարցազրույցին մասնակցելու համար անհրաժեշտ է ներկայացնել.
- Դիմում
- Ինքնակենսագրություն
- Երկու լուսանկար (3x4)
- Բուհի դիպլոմի պատճեն
- Աշխատանքային գրքույկի պատճեն
- Տղամարդկանց համար՝ զինվորական գրքույկի պատճեն:

Դիմումներն ընդունվում են մինչեւ ս. թ. սեպտեմբերի 14-ը, ժամը 14:00-18:00, հետեւյալ հասցեով՝ ք. Երեւան, Մ. Խորենացի 3, ՊԵՆ վարչական շենք, 1-ին հարկ, կադրերի բաժին:

Հեռուստածրագրեր

6 սեպտեմբեր

Հ1

9.00 Հայլուր
9.20 Հեռուստասերիալ «Սանդոկանի վերադարձը»
10.10 Կռունկ-2000
11.00 Գ/Ֆ «Իշխանուհի Դիանա, սրտերի թագուհին»
12.40 Բարի ախորժակ
13.00 Հայլուր
13.20 Ռուբիկոն+
17.00 Հայլուր
17.20 «Հայաստանի փոքրիկ երգիչները» Եգիպտոսում
18.00 Հեռուստասերիալ «Սանդոկանի վերադարձը»
19.00 Հենց այնպես
19.10 Համով ակնթարթ
(Արբանյակային հեռարձակմամբ
19.10 Երաժշտական ֆիլմ «Արամ Խաչատրյան. հատվածներ «Գայանե» բալետից)
19.30 Շնորհավոր ծնունդդ, մաեստրո Օհան Դուրյան
19.50 Գյումրիի բիենալե-2000
20.35 Տուն-տունիկ
21.00 Հայլուր
21.40 Գ/Ֆ «Մնաս բարով, սիրելիս»
23.40 Հայլուր
00.00 Ռուբիկոն+

ՊՐՈՄԵԹԵՎՍ

9.00 «Բարի լույս, Հայաստան»
10.10, 19.00 «Ամեն ինչ հանուն քո սիրո»
18.00 Մուլտֆիլմ
18.10 Մանկական ժամ. «Նինձյա կրիաները», «Մենք հրեշտակներ ենք»
20.00, 24.00 Լուրեր
20.35 Ռ. Մավիսակալյանի «Հարցեր» հեղինակային ծրագիրը
21.20 Օրը
22.25 «1.02»
22.30 Գ/Ֆ «Ամեն ինչ փոխվում է»

10.00 Տոմար
19.05 Չղջիկ
19.30, 21.30, 00.00 Սուրհանդակ
20.00 Մամուլի խոսնակ
20.10 Գիսաստղեր
20.30 Կամ... կամ
22.05 Գ/Ֆ «Վրեժխնդրություն» (մարտաֆիլմ)
00.35 Ակնթարթ
00.40 Գ/Ֆ «Զոռյական թույլտվություն» (դետեկտիվ)
(Ավարտին Սուրհանդակ)

7.00 Բարի առավոտ
10.00, 13.00, 16.00, 19.00, 00.40 Նորություններ
10.20, 17.55 Սերիալ «Բաբելոնյան աշտարակ»
16.20 Մուլտսերիալ «Ուրվականներ որսացողները»
16.45 Ջունգլիների կանչը
17.10 ...Մինչեւ 16 եւ բարձր...
17.40 Համով պատմություններ
19.30 ՍՄ-18 Երկնի եւ երկրի միջեւ
19.50 Գ/Ֆ «Դեռ չի որոշացել ամպրոպը» (դերերում Կ. Մաքլահեն, Դ. Կոլինկոս, ԱՄՆ, 1956 թ.)
21.45 «Բարի գիշեր, երեխաներ»
22.00 Ժամանակ
23.00 Սերիալ «Բացարձակ անվտանգություն»
23.55 Ինչպես է դա եղել
00.55 Քաղաքակրթություն
01.30 Սերիալ «Մութ երկնակամար»

РТР

7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 12.00, 15.00, 18.00, 21.00, 00.00 Լուրեր
7.15-9.40 Բարի լույս Ռուսաստան
7.20, 9.30 Ընտանեկան նորություններ
8.15 Մանրամասներ
8.35 РТР-ի փոստը
8.30 Սեւով սպիտակի վրա
10.15 Հերթապահ բաժանմունք
10.35 Մուլտսերիալ «Պատիրուսի արկածները»
11.00 Սերիալ «Մանուելա»
12.30 «Սանտա Բարբարա»
13.30 Թոք-շոու «Ինչ է ուզում կինը»
14.00 Հին բնակարան. Օդեսա
15.30 «Սեւ մարգարիտ»
16.30 Սերիալ «Հարուստներն ու նշանավորները»
17.25 Սերիալ «Հասարակ ճշմարտություններ»
18.30 Ինքդ քեզ ռեժիսոր
19.00 Ֆուտբոլի Ռուսաստանի առաջնություն. «Չեռնոմորեց»-«Լոկոմոտիվ»
21.30 Մանրամասներ
21.55 Մարկ Դակասկոսը «Բազե» ֆիլմում (ԱՄՆ)
00.30 «Լուրերից» հետո
00.45 «Դարից ավելի երկար...» Անջեյ Վայդա
01.25 Գ/Ֆ «Կանխամտածված սպանություն» (ԱՄՆ)
03.05 Ֆուտբոլ+TV
03.50 Հերթապահ բաժանմունք

@rminco Global Telecommunications ԻՆՏԵՐՆԵՏ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ «ԻՆՏԵՐՆԵՏ» սրճարանում: Խանջյան 50: Հեռ. 575823:

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչութեան տպարան, Երեւան-23, Արշակունեաց 2. Գրանցման թիւ 65. Դասիչ 69150. Պատուէր 1317. Տպաքանակը 3000. Ստորագրուած է տպագրութեան 5. 09. 2000. Գինը 100 դրամ